

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101005/I/2025/36158754175815172

**DOPAD MINIMÁLNYCH ODVODOV NA KVALITU
ŽIVOTA**

Diplomová práca

2025

Bc. Yu Zhao Sun

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

**DOPAD MINIMÁLNYCH ODVODOV NA KVALITU
ŽIVOTA**

Diplomová práca

Študijný program: financie a dane
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: katedra sociálneho rozvoja a práce
Školiteľka: Ing. Hana Poláčková, PhD.

Bratislava, 2025

Bc. Yu Zhao Sun

Pod'akovanie

Týmto by som chcela poďakovať svojej vedúcej záverečnej práce Ing. Hane Poláčkovej, PhD. za jej cenné rady a pripomienky pri vypracovaní tejto diplomovej práce. Ďakujem mojej rodine a blízkym, ktorí ma po celý čas podporovali. Špeciálne ďakujem mojej sestre, ktorá mi bola počas celého štúdia najväčšou oporou.

Abstrakt

SUN, Yu Zhao: *Dopad minimálnych odvodov na kvalitu života*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra sociálneho rozvoja a práce – Vedúca záverečnej práce: Ing. Hana Poláčková, PhD. - Bratislava: KSRaP NHF, 2025, 77 s.

Táto diplomová práca sa zaoberá problematikou sociálneho zabezpečenia na Slovensku, pričom sa osobitná pozornosť venuje oblasti sociálneho poistenia ako kľúčovému pilieru tohto systému. Sociálne poistenie predstavuje formu osobnej participácie jednotlivcov na zabezpečení sociálnych istôt, pričom jeho efektivita závisí od miery zapojenia poistencov a ich ochoty plniť si odvodové povinnosti. Práca analyzuje rôzne formy vyhýbania sa plateniu odvodov, so zameraním na rastúci trend nelegálneho zamestnávania, ako aj na efektivitu kontrolných mechanizmov zo strany štátu.

Cieľom tejto práce je komplexne zhodnotiť dopady minimálnych sociálnych odvodov na jednotlivcov aj na spoločnosť, najmä v kontexte ich vplyvu na kvalitu života v prípade vzniku sociálnej udalosti. Prostredníctvom simulácií platieb minimálnych odvodov u SZČO a zamestnancov analyzovať dôsledky týchto platieb na výšku poskytovaných dávok sociálneho poistenia. Údaje sme získali z voľne dostupných zdrojov najmä ŠÚ SR, MPSVR, NBS a Slov-Lexu. Na spracovanie poznatkov sme využili prepojenie legislatívy, výpočtovej metódy na výpočet dávok plynúcich zo systému sociálneho zabezpečenia a doplnkovo sme využili komparatívnu metódu na porovnanie stavu pred a po novelizácii zákona na poukázanie obchádzania odvodovej povinnosti.

Výsledkom práce je zhodnotenie potenciálnych negatívnych dôsledkov minimálnych odvodov, ktoré môžu viesť k zníženej sociálnej ochrane a ohrozeniu kvality života poistencov. Pridaná hodnota práce je v poukázaní na dopady minimálnych odvodov na zhoršenú kvalitu života, životnej úrovne a stavu verejných financií ako celku.

Kľúčové slová: kvalita života, sociálne zabezpečenie, sociálne poistenie, minimálne odvody, zamestnanec, SZČO

Abstract

SUN, Yu Zhao: *The Impact of Minimum Social Contributions on Quality of Life.* – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Social Development and Labour – Thesis Supervisor: Ing. Hana Poláčková, PhD. – Bratislava: KSRaP NHF, 2025, 77 pages.

This thesis addresses the issue of social security in Slovakia, with special attention given to the area of social insurance as a key pillar of the system. Social insurance represents a form of individual participation in securing social stability, with its effectiveness depending on the extent of participation by insured individuals and their willingness to fulfill their contribution obligations. The thesis analyzes various forms of avoidance of contribution payments, focusing on the growing trend of illegal employment as well as the effectiveness of state control mechanisms.

The aim of this thesis is to comprehensively assess the impacts of minimum social contributions on individuals and society, particularly in the context of their influence on quality of life in the event of a social occurrence. Special attention is given to the simulation of minimum contribution payments by self-employed persons and employees, as well as the analysis of the consequences of these payments on the amount of provided social insurance benefits. Data were obtained from freely available sources, primarily from the Statistical Office of the Slovak Republic (ŠÚ SR), the Ministry of Labour, Social Affairs and Family (MPSVR), the National Bank of Slovakia (NBS), and Slov-Lex. The study combines legislative analysis with calculation methods for determining social security benefits and additionally employs a comparative method to contrast the situation before and after the amendment of the relevant law, highlighting cases of contribution avoidance.

The results of the thesis evaluate the potential negative consequences of minimum contributions, which may lead to reduced social protection and a deterioration in the quality of life of insured individuals. The added value of this thesis lies in highlighting the impacts of minimum contributions on the worsening quality of life, standard of living, and the overall state of public finances.

Keywords: quality of life, social security, social insurance, minimum contributions, employee, self-employed person

Obsah

Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	11
1.1 Kvalita života	11
1.1.1 Vývoj sociálneho zabezpečenia	14
1.1.2 Princípy fungovania sociálnych odvodov ako súčasť verejných financií	17
1.1.3 Sadzby poistného a vymeriavací základ pre platbu poistného	18
1.2 Podsystemy sociálneho zabezpečenia.....	21
1.2.1 Nemocenské poistenie.....	22
1.2.2 Dôchodkové zabezpečenie	25
1.2.2.1 Prvý pilier alebo aj priebežný systém dôchodkového poistenia.....	26
1.2.2.2 Druhý pilier – Dôchodkové starobné sporenie	30
1.2.2.3 Tretí pilier – Doplnkové dôchodkové sporenie	31
1.2.3 Poistenie do rezervného fondu solidarity	31
1.2.4 Hospodárenie Sociálnej poisťovne.....	32
2 Cieľ práce	35
3 Metodika práce a metódy skúmania	36
4 Výsledky práce a diskusia	38
4.1 Obchádzanie odvodovej povinnosti	38
4.1.1 Práca „na čierno“ a obchádzanie odvodovej povinnosti	38
4.1.2 Fiktívni živnostníci tzv. švarcsystém.....	39
4.1.3 Využívanie dividend namiesto mzdy	41
4.1.4 Zneužívanie dohôd a skrátených úväzkov.....	43
4.1.5 Agentúrne zamestnávanie.....	44
4.2 Kontroly na zamedzenie obchádzania odvodovej povinnosti.....	45
4.3 Simulácia vplyvu minimálnych odvodov na život jednotlivca a spoločnosti.....	49
4.3.1 Modelová situácia 1	49
4.3.2 Zhrnutie výsledkov modelovej situácie 1	55
4.3.3 Modelová situácia 2	56
4.3.4 Zhrnutie výsledkov modelovej situácie 2	62
4.4 Diskusia	64
Záver	66
Zoznam použitej literatúry	68

Zoznam obrázkov

Obrázok 1: Schéma dôchodkového systému	28
--	----

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Sadzba poistného na jednotlivé typy sociálneho poistenia	19
Tabuľka 2: Vývoj % sadzby odvodov do II. piliera v rokoch 2004-2025	30
Tabuľka 3: Rozpočtové vyhlíadky pre financovanie Sociálnej poisťovne zo štátneho rozpočtu SR.....	33
Tabuľka 4: Prehľad príjmov tehotnej	52
Tabuľka 5: Výpočet OMB zamestnanca.....	58

Zoznam grafov

Graf 1: Miera pôrodnosti meraná počtom detí na 1 ženu v plodnom veku	12
Graf 2: Ročná miera rastu HDP na obyvateľa	16
Graf 3: Vývoj minimálnej mzdy v €	20
Graf 4: Vývoj priemernej mzdy 2000-2024	21
Graf 5: Vývoj deficitu dôchodkového poistenia v rokoch 2011-2024	27
Graf 6: Hospodárenie Sociálnej poisťovne v rokoch 2011-2024	33
Graf 7: Kontrolované subjekty a subjekty zistené pri nelegálnom zamestnávaní	47
Graf 9: Pôvod nelegálne zamestnávaných osôb v roku 2023	48
Graf 10: Podiel priemernej výšky starobného dôchodku k priemernej mzde v %	57

Zoznam skratiek a značiek

ADH	Aktuálna dôchodková hodnota
Eurostat	Štatistický úrad Európskej únie
FO	Fyzické osoby
PO	Právnické osoby
ILO	Medzinárodná organizácia práce
IP	Inšpektorát práce
MF	Ministerstvo financií
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
NBS	Národná banka Slovenska
NIP	Národný inšpektorát práce
NKÚ	Najvyšší kontrolný úrad
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OČR	Ošetrovanie člena rodiny
OMB	Osobný mzdový bod
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PN	Pracovná neschopnosť
POMB	Priemerný osobný mzdový bod
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
Zákon o minimálnej mzde	Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde
Zákon o nelegálnom zamestnávaní	Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon o prídavku na dieťa

Zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

Zákon o rodičovskom príspevku na dieťa

Zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon o sociálnom poistení

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

Zákon o starobnom dôchodkovom poistení

Zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákonník práce

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce

Úvod

Kvalita života človeka je dynamický proces, ktorý sa mení a vyvíja počas celého jeho životného cyklu. Tento vývoj je ovplyvňovaný množstvom faktorov, medzi ktorými zohráva významnú úlohu aj ekonomická stabilita a istota príjmu. V živote jednotlivca však môžu nastať situácie, ktoré jeho príjem ohrozia alebo ho úplne eliminujú. Takéto situácie označujeme ako sociálne udalosti napríklad strata zamestnania, dočasná pracovná neschopnosť, invalidita alebo odchod do dôchodku. Tieto udalosti predstavujú reálne riziko, ktoré môžu výrazne znížiť kvalitu života a schopnosť jednotlivca zabezpečiť si základné životné potreby.

Riziká sociálnej povahy sú neoddeliteľne späté s príjmom a schopnosťou jednotlivcov či celej spoločnosti zvládať ich dôsledky. Práve preto existuje systém sociálneho zabezpečenia, ktorý do určitej miery poskytuje jednotlivcom ochranu pred negatívnymi dôsledkami sociálnych udalostí. Tento systém je postavený na troch pilieroch: sociálne poistenie, štátna sociálna podpora a sociálna pomoc. V minulosti bol charakter tohto systému výrazne paternalistický, pričom štát zohrával dominantnú úlohu pri zabezpečovaní sociálnych istôt občanov. V súčasnosti, najmä po prechode na trhové hospodárstvo, sa však kladie väčší dôraz na vlastné pričinenie a individuálnu zodpovednosť každého jednotlivca pri zabezpečení vlastnej sociálnej istoty.

Zásadnú rolu v tomto systéme zohráva práve prvý pilier – sociálne poistenie, ktoré je založené na princípe zásluhovosti. To znamená, že výška dávok vyplácaných zo systému je priamo naviazaná na výšku a dĺžku platených odvodov. Tento mechanizmus má motivovať poistencov k tomu, aby sa aktívne podieľali na svojom budúcom zabezpečení. Avšak prax ukazuje, že značná časť poistencov, predovšetkým samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO), odvádza poistné len z minimálneho vymeriavacieho základu.

Snaha poistencov o zníženie odvodovej povinnosti sa môže prejavovať rôznymi spôsobmi, čo si podrobnejšie rozoberieme v ďalších častiach práce. Zákonodarca však na takéto tendencie reagoval legislatívnymi úpravami s cieľom obmedziť zneužívanie systému. Na zabezpečenie dodržiavania týchto pravidiel slúžia kontrolné mechanizmy prostredníctvom príslušných orgánov, ktoré majú oprávnenie v prípade zistenia porušenia uložiť sankcie, prípadne obmedziť ďalšiu činnosť subjektu. Podľa dostupných údajov až takmer polovica živnostníkov platí odvody len v minimálnej výške. Napriek tomu, že iba približne 4 % ľudí podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky reálne pracuje za

minimálnu mzdu. Mnoho poistencov má príjmy pod úrovňou priemernej mzdy. V dôsledku toho vzniká paradox – hoci sa odvádza len minimálne alebo veľmi nízke poistné, solidárny prvok systému zabezpečuje, že dávky v prípade sociálnej udalosti dosahujú aspoň minimálnu výšku. Tento stav však vedie k značnému zaťaženiu verejných financií, najmä v oblasti dôchodkového poistenia, kde sa najviac prejavuje nesúlad medzi odvodeným poistným a vyplácanými dávkami.

Významný problém nastáva vtedy, keď sa ukáže, že dlhodobé platenie minimálnych odvodov nezabezpečuje udržanie dôstojnej životnej úrovne v prípade, že dôjde k sociálnej udalosti. Jednotlivec, ktorý roky odvádza len minimálne poistné, nemôže očakávať, že systém mu zabezpečí primeranú dávku. Výsledkom je často závislosť na pomoci rodiny alebo odkázanosť na štátnu sociálnu pomoc. Z pohľadu spoločnosti ako celku ide o neudržateľný model, ktorý ohrozuje dlhodobú stabilitu celého systému sociálneho zabezpečenia. Niektorí odborníci dokonca poukazujú na to, že z ekonomického hľadiska môže byť pre poistenca najvýhodnejšie platiť odvody po čo najdlhší čas, no v čo najnižšej výške. Pri splnení podmienok na minimálny dôchodok – teda minimálne 15 rokov dôchodkového poistenia, pričom stačí aj minimálny vymeriavací základ – je pomer medzi výškou odvodov a poberaného dôchodku relatívne výhodný. Tento prístup však deformuje samotný zmysel zásluhového systému a vytvára priestor pre rôzne formy zneužívania, vrátane umelého znižovania vymeriavacích základov prostredníctvom kreatívneho účtovníctva alebo využívaním medzier v zákone.

Práca zároveň skúma, do akej miery je platenie minimálnych odvodov otázkou skutočnej finančnej núdze, alebo skôr vedomého rozhodnutia poistenca preferovať súčasnú spotrebu pred neznámou budúcnosťou. Z dlhodobého hľadiska je takýto prístup rizikový a to nielen pre samotného jednotlivca, ale aj pre štát. Osobitne problematická je situácia, keď si poistenec z dôvodu nízkeho príjmu nedokáže vytvoriť ani vlastné úspory, ktoré by mohol investovať do iných foriem zabezpečenia ako napr. rôzne poistenia v súkromnom sektore, dôchodkové sporenie a investovanie na kapitálových trhoch.

Cieľom tejto diplomovej práce je priblížiť vplyvy a dopady platenia minimálnych odvodov na kvalitu života poistníka v Slovenskej republike pri vzniku vybraných sociálnych udalostí z pohľadu jednotlivca ako aj celej spoločnosti. Práca sa zameria na vybrané zložky sociálneho poistenia a prostredníctvom simulácií poukáže na možné dopady z platenia minimálnych odvodov.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Kvalita života

Kvalita života je multidimenzionálny koncept, ktorý zahŕňa rôzne aspekty života, ako sú zdravie, vzdelanie, pracovné podmienky, sociálne vzťahy a ekonomické faktory. Existuje viacero definícií kvality života aj spôsobov na jej meranie. Svetová zdravotnícka organizácia definuje kvalitu života ako subjektívne vnímanie vlastnej životnej situácie vo vzťahu ku kultúre, systému hodnôt a cieľom, ktoré má jedinec.¹

Laluha sa prikláňa ku kvalite života ako produktu kombinácie sociálnych, zdravotných, ekonomických a environmentálnych podmienok, ktoré svojou súhrou vplyvajú na sociálny rozvoj človeka.² Holková a Veselková vnímajú kvalitu života v prepojení so spotrebou pri nasycovaní osobných potrieb.³ Preto vyzdvihujú významnosť vplyvu peňažných výdavkov pri sociálno-ekonomickej situácii jednotlivcov a spoločnosti ako celku.

Indikátory kvality života podľa ŠÚ SR hodnotia blahobyť ľudí podľa indikátorov ako sú materiálne životné podmienky, produktivita, zdravotný stav, vzdelanostná úroveň, voľný čas a sociálne vzťahy, bezpečnosť ako fyzická tak i ekonomická, spokojnosť s politickým a právnym systémom, prírodné a životné podmienky, a celková životná skúsenosť obyvateľov.⁴

Podľa autoriek Koreňovej a Čepelovej zložitosť ľudského života vytvára priestor pre rôzne dimenzie, ktoré môžu byť prepojené a majú vplyv na celkové hodnotenie kvality života. Táto kvalita sa odvíja od objektívnych faktorov, ako sú životné podmienky, dostupnosť zdravotnej starostlivosti a finančná stabilita, ale aj od subjektívneho prežívania, ako je spokojnosť s prácou a rodinnými vzťahmi.⁵ Sociálne zabezpečenie v celom jeho pôsobení cez sociálne poistenie, sociálnu pomoc a sociálnu podporu sú úzko prepojené

¹ KOLLÁROVÁ, J. a kol., 2023. *Kvalita života občanov – výzvy, determinanty a riešenia: recenzovaný zborník vedeckých prác*. [online]. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. ISBN 978-80-574-0183-4. [cit. 27. 4. 2025]. Dostupné na: <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2023/fvs/kvalita-zivota-obcanov.pdf>, s. 7.

² ANTALOVÁ, M., LALUHA, A. PŘÍVARA, A., 2013. *Kvalita života*. Bratislava: 1. vyd. Vydavateľstvo EKONÓM, 315 s. ISBN 978-80-225-3596-0. s. 19.

³ HOLKOVÁ, V., A. VESELKOVÁ, 2019. Teoreticko-praktické aspekty formovania kvality života z pohľadu spotreby. *Ekonomické rozhlady: vedecký časopis Ekonomickej univerzity v Bratislave*. Bratislava: Ekonická univerzita v Bratislave, 48(3), 237-254. ISSN 0323-262X. s. 251.

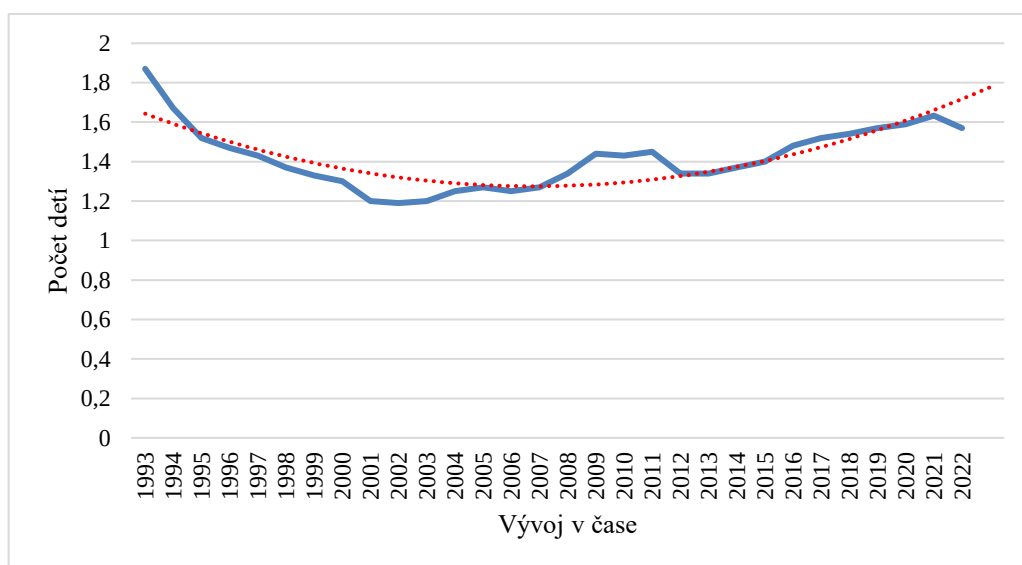
⁴ ŠÚ SR, 2023. Indikátory kvality života [online]. [cit. 18. 4. 2025]. Dostupné na: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/living/life/about!/ut/p/z0/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfIjo8ziw3wCLJycDB0N_EODTQwcTc0NjSwDAowsjIz1C7IdFQEn1b0N/

⁵ KOLLÁROVÁ, J. a kol., 2023. *Kvalita života občanov – výzvy, determinanty a riešenia: recenzovaný zborník vedeckých prác*. [online]. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. ISBN 978-80-574-0183-4. [cit. 27. 4. 2025]. Dostupné na: <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2023/fvs/kvalita-zivota-obcanov.pdf>, s. 6 - 7.

naprieč celým životom jedinca a patria medzi najdôležitejšie faktory ovplyvňujúce kvalitu života.

Existuje viacero definícií kvality života, no podľa nášho názoru zohráva príjem v tomto ohľade nezanedbateľnú úlohu. Práve preto považujeme nasledujúcu definíciu Mackovej za veľmi výstižnú. Dôležitým doplnením jej pohľadu je aj zdôraznenie existencie rizík, ktoré môžu jednotlivca počas života zasiahnuť. Súvisia aj so sociálnym zázemím a ekonomickým prostredím jedincov, pričom nižšie príjmové skupiny pociťujú vyššie príjmové nerovnosti a redukované zdroje v systéme sociálneho zabezpečenia.⁶ Nebezpečenstvo predstavuje aj dlhodobý stres z chudoby, ktorý vedie ku chorobám, zdravotným problémom alebo vytváraniu zlozvykov, kedy ľudia požívajú alkoholické nápoje a tabakové výrobky. Tento spôsob kompenzácie stresu odčerpáva disponibilné príjmy jedincov, v dôsledku čoho títo jedinci preferujú nákup lacnejších ale nezdravších alternatív potravín.

Graf 1: Miera pôrodnosti meraná počtom detí na 1 ženu v plodnom veku

Vlastné spracovanie autora podľa: OECD, Data Explorer – Fertility rate, Slovakia (1993 – 2023).

Vývoj pôrodnosti môže naznačovať aj prepojenosť na kvalitu života tak, ako ju vidíme na Slovensku a v iných vyspelých ekonomikách. Pre Slovenskú republiku je charakteristický dlhodobý pokles pôrodnosti, najmä ak si súčasnú pôrodnosť porovnáme s vývojom pred rokom 2000. Graf č. 1. znázorňuje vývoj pôrodnosti na Slovensku na jednu ženu v plodnom veku. Za pomoci trendovej spojnice je vyjadrená predikcia pôrodnosti aj na obdobie roku 2023, o ktorých už neboli dostupné novšie dáta. Demografická hranica plodnosti potrebná

⁶ MACKOVÁ, Z., 2009. *Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť*. Šamorín: HEURÉKA, 2009. 161 s. ISBN 978-80-89122-530 s. 63.

na udržanie populácie bez príst'ahovalectva je 2,1 dieťaťa na jednu ženu v plodnom veku.⁷ Demografický pokles na Slovensku okrem zníženej miery pôrodnosti ovplyvňujú aj faktory ako odklad rodičovstva do neskoršieho veku a znížená dostupnosť finančných prostriedkov zhoršením ekonomickej situácie na založenie rodiny. V nadväznosti na postupujúcu úmrtnosť v populácii nedochádza ku konštantným prírastom,⁸ ale naopak ku jej znížovaniu.

Kultúrny tlak na tvorbu tradičného typu rodiny a sobášnosť na Slovensku klesá. Vzniká potreba diverzifikácie rodinných foriem, pričom narastá počet partnerských kohabitácií. Táto forma spolužitia však nie je zákonne definovaná a nemá rovnocenné postavenie čo sa týka právnych nárokov v prípade smrti či choroby partnera. Zákon o sociálnom poistení neurčuje majetkové vyrovnanie partnerov v kohabitácii, tak ako je to pri zániku manželstva.⁹ Dopad trendu zvyšujúcej sa kohabitácie je pozorovateľný aj prostredníctvom demografického vývoja, na čo je potrebná aj reakcia sociálnej politiky.

Podľa projekcie Eurostatu dosiahla Slovenská populácia svoj vrchol v roku 2021 a nepredpokladá sa ďalší rast populácie. Zatiaľ čo medzi rokmi 1960 až 2000 bol priemerný počet narodených detí na jednu ženu 3, v nasledujúcich pätnástich rokoch vývoja natality neprekročili v priemere počtom 1,5 dieťaťa na jednu ženu. Tento problém je aj v iných krajinách Európy a do budúcnosti sa nepredpokladá zastaveniu poklesu obyvateľstva, čím porastie aj miera ekonomickej závislosti. Do budúcnosti môže byť prínosné podporiť ekonomickú atraktivnosť krajiny a prijať legálnych migrantov, podporujúci odvodový systém. Množstvo prijatých migrantov v produktívnom veku v nasledujúcich 15-tich rokoch na vyrovnanie populačnej straty by malo predstavovať až 18 % celkovej populácie.¹⁰ Takýto vývoj je však vysoko nerealistický.

Dostupnosť k mechanizmom sociálneho zabezpečenia priamo ovplyvňujú mieru spokojnosti a celkový životný štandard. V prípade potreby, zvyčajne najmä v neskoršom post-produktívnom životnom cykle občanov, zabezpečuje určitú mieru finančnej stability a ochrany v životných situáciách. Správne nastavený odvodový systém sociálneho

⁷ CARNEY, T. P. *The World's Birthrate May Already Be Below Replacement Level*, American Enterprise Institute. [online]. [cit. 2024-12-12]. Dostupné na: [The world's birthrate may already be below replacement level - Washington Examiner](#)

⁸ MACKOVÁ, Z., 2009. Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť. Šamorín: HEURÉKA, 2009. 161 s. 2009. ISBN 978-80-89122-530 s. 63.

⁹ MENDELOVÁ, E., 2014. *Kohabitácia ako novodobý fenomén partnerského spolužitia – konkurencia k manželstvu?*. Prohuman. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.prohuman.sk/pedagogika/kohabitacia-ako-novodoby-fenomen-partnerskeho-spoluzitia-konkurencia-k-manzelstvu>

¹⁰ NBS, 2024. *Štrukturálne výzvy 2024*. [online]. [cit. 2024-12-12]. Dostupné online: <https://nbs.sk/publikacie/strukturne-vyzvy/>, s. 39-42.

zabezpečenia dokáže zlepšiť kvalitu života nielen z hľadiska zdravia, ale aj psychickej a sociálnej pohody občanov.¹¹

Vhodne nastavený systém sociálneho zabezpečenia môžeme popísať aj v nadväznosti na vyššie definície kvality života a uvedených indikátorov kvality života v prepojení na spotrebné teórie. Jednou z nosných teórií je práve teória životného cyklu podľa Modiglianiho. V nej vysvetlil, že ľudia sa rozhodujú o spotrebe a úsporách podľa očakávaného celoživotného príjmu. Výkyvy príjmov zo spotreby sú mladšie generácie v produktívnom veku ochotné kompenzovať dlhom, ktoré počas života jedinca splácajú. Postupom času si vytvárajú úspory, ktoré by im mali slúžiť v post-produktívnom dôchodkovom období. Výsledkom je rovnomerná spotreba naprieč životom.¹²

Modigliani svojou prácou argumentoval proti Ricardiánskej ekvivalencii autora Barra ktorá tvrdí, že ľudia anticipujú budúce dane aby si zachovali svoju úroveň spotreby. Pri deficitnom financovaní vlády, kedy vláda zníži dane a tým aj zníži príjmy. Ľudia si uvedomujú budúce zvýšenie daňového zaťaženia, preto stimuly štátu na podporu spotreby nie sú funkčné a nemajú reálny efekt na spotrebu alebo agregátny dopyt.¹³ Tento argument môžeme pri sociálnom zabezpečení brať do úvahy s otázkou udržateľnosti nastavenia systému sociálneho zabezpečenia. Dochádza ku starnutiu populácie, čo jednak ovplyvňuje systém, a zaťažuje ho o náklady na predlžovanie produktívneho veku a jednak na financovanie populácie, ktorá nie je ekonomicky produktívna. Pokles počtu obyvateľov by bol ešte väčší, nebyť predlžujúcej sa očakávanej dĺžky života. Zmenšujúca sa populácia a odliv obyvateľstva v produktívnom veku bude aj naďalej znižovať príjmy do Sociálnej poisťovne. Naopak starnúca populácia bude vytvárať náklady na financovanie, ktoré zaťažia tak súčasné ako i budúce generácie. Zvyšovaniu odvodov sa bude priebežne aktívnej populácii navyšovať aj počas ich aktívnej časti života.¹⁴

1.1.1 Vývoj sociálneho zabezpečenia

Klasický moderný koncept sociálneho zabezpečenia sa spája s nemeckým ríšskym kancelárom Otta von Bismarckom, ktorý za svojej vlády v rozmedzí rokov 1883 až 1889

¹¹ MACKOVÁ, Z., 2009. *Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť*. Šamorín: HEURÉKA, 161. ISBN 978-80-89122-530 s. 23.

¹² E. MUCHOVÁ a kol. 2024. *Makroekonómia*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, 399 s. ISBN 978-80-7676-871-0. s. 66-67. s. 66.

¹³ E. MUCHOVÁ a kol. 2024. *Makroekonómia*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, 399 s. ISBN 978-80-7676-871-0. s. 66-67.

¹⁴ NBS, 2024. *Štrukturálne výzvy 2024* [online]. [cit. 2024-12-12]. Dostupné online: <https://nbs.sk/publikacie/strukturnalne-vyzvy/>, s. 39-42.

prijal 3 základné zákony sociálneho zabezpečenia. Prvým bol Zákon o sociálnom poistení, druhý o úrazovom poistení a tretí o dôchodkovom poistení. Nemocenské poistenie bolo založené výlučne na príspevkovom princípe a na invalidné a dôchodkové poistenie prispieval aj štát.¹⁵ Podľa nemeckého vzoru sa inšpirovalo aj Uhorsko pri tvorbe svojho sociálneho poistenia a po vzniku Československa, ktoré následne v roku 1918 prevzalo už implementovaný systém sociálneho poistenia z Rakúsko-Uhorska.¹⁶

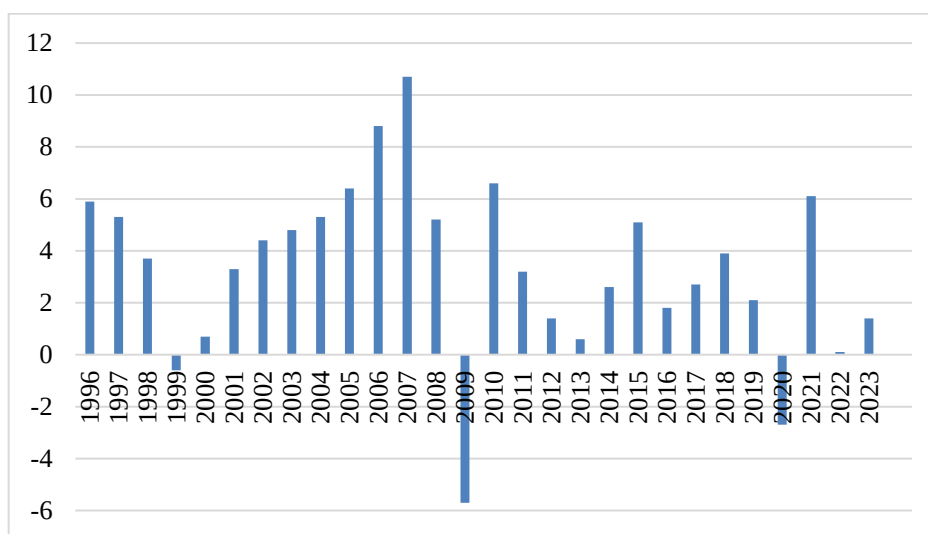
V roku 1948, nastali významné zmeny politického, ekonomického a právneho systému, ktoré spôsobili prerušenie dovtedajšieho právneho, správneho systému na centrálne plánovanú ekonomiku. Na Slovensku tento režim trval až do roku 1989. Sociálne zabezpečenie postavené na paternalizme štátu viedol jednotlivcov k pasívnej zodpovednosti za vlastnú budúcnosť. Štát v podstate vylúčil participáciu iných subjektov čím sa strácala adresnosť a individuálne spôsoby riešenia stavu núdze. Podľa Mackovej tento systém nebol kompatibilný s vyspelou liberálnou trhovou ekonomikou iných krajín európskeho spoločenstva. Počas tohto obdobia, vývoj práva a sociálneho zabezpečenia v Slovenskej republike výrazne zaostal. Sociálna reforma 1990 až 1992 sa zamerala na maximalizáciu úlohy trhu, samostatného fungovania trhových síl a štát mal minimalizovať svoje zásahy do trhu. Štátna pomoc sa transformovala na pomyselnú záchrannú sieť, v podobe životného minima, pre občanov na prahu chudoby či biedy, ktorí neboli schopní postarať sa sami o seba. V roku 1993 vznikol samostatný, zvrchovaný, demokratický a právny štát, Slovenská republika. V roku 1996 sa uskutočnila transformácia sociálneho systému podľa vyspelých Európskych krajín. Do platnosti vstúpil Zákon č. 274/1994 Z. z o Sociálnej poisťovni čím sa položili základy pre oddelenie sociálneho zabezpečenia od štátneho rozpočtu. Vznikla Sociálna poisťovňa s účinnosťou od 1996. Od roku 2004 je v Slovenskej republike sociálne zabezpečenie tvorené tromi podsystémami sociálneho zabezpečenia. Podsystémy sú tvorené sociálnym poistením, štátnou sociálnou podporou a sociálnou pomocou.¹⁷ Bližšie sa tejto problematike budeme venovať v podkapitole 1.2..

¹⁵MACKOVÁ, Z., 2009. *Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť*. Šamorín: HEURÉKA, 161. ISBN 978-80-89122-530 s. 39.

¹⁶MACKOVÁ, Z., 2009. *Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť*. Šamorín: HEURÉKA, 161. ISBN 978-80-89122-530 s. 40.

¹⁷MACKOVÁ, Z., 2009. *Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť*. Šamorín: HEURÉKA, 161 s. ISBN 978-80-89122-530. s. 45 - 49.

Graf 2: Ročná miera rastu HDP na obyvateľa

Vlastné spracovanie autora podľa: ŠÚ SR. DataCube – Ročná miera rastu HDP na obyvateľa (NU1401RS), Slovakia (1993 – 2023)

V rokoch 1998 až 2002, kedy hospodársky rast reálneho HDP Slovenska výrazne poklesol, došlo ku prehľbovaniu sociálnych a hospodárskych problémov. Prudkým zvyšovaním cenovej hladiny a masovou nezamestnanosťou sa zvýšil aj počet ľudí, ktorý sa dostali do chudoby a stali sa závislými na sociálnej pomoci štátu. Aj keď nominálna mesačná mzda medziročne (1998-1999) rástla o 7,2 %, reálna mesačná mzda poklesla o 11,9 %.¹⁸ Spotreba obyvateľstva sa obmedzila na základné životné potreby ako výdavky na bývanie a výživu. Náprava krízovej situácie si vyžadovala úpravu sociálneho zabezpečenia, postaveného na solidarite. Prešlo sa od sociálneho zabezpečenia ku sociálnemu poisteniu.

Prechod na demokratický právny štát po roku 1989 je spojený s dôrazom na zásluhovosť a sociálnu trhovú ekonomiku. To malo dopad aj na sociálnu sféru a jej právnu reguláciu. Právo sociálneho zabezpečenia je nástrojom pre uplatňovanie ekonomickej i sociálnej funkcie štátu. Slovenská republika musí dodržiavať nariadenia a smernice vydané inštitúciami Európskej únie a nadnárodných organizácií na úrovni Organizácie spojených národov (OSN) a Medzinárodnej organizácie práce (ILO – International Labour Organization) ako nadnárodnej authority.¹⁹ Vychádza tak z vzťahov plynúcich z medzinárodných zmlúv, medzinárodnými právnymi a sociálnymi dokumentmi. Právne predpisy sú častokrát novelizované, čo spôsobuje neprehľadnosť právneho systému.

¹⁸ MACKOVÁ, Z., 2009. Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť. Šamorín: HEURÉKA, 161 s. ISBN 978-80-89122-530. s. 46.

¹⁹ MATLÁK J., a kol., 2004. Právo sociálneho zabezpečenia - Učebnica právnickej fakulty, Slovensko. Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 442 s. ISBN 9788071601906. s. 13-14.

V súčasnosti jednotlivé krajiny Európskej únie cielia k unifikácii noriem sociálneho zabezpečenia, avšak reforma sociálnych cieľov si bude vyžadovať značné finančné prostriedky. Medzinárodné dokumenty garantujú sociálnu pomoc aj tým občanom, ktorí nevyvíjajú snahu na prekonanie svojej hmotnej a sociálnej núdze či ťažkých životných podmienok.²⁰

1.1.2 Princípy fungovania sociálnych odvodov ako súčasť verejných financií

Slovensko sa v súčasnosti hlási ku sociálne a ekologicky orientovanému modelu trhovej ekonomiky, čo predstavuje neoliberálny model sociálnej politiky. Základom tohto systému je postavenie silných inštitúcií, ktoré majú redistributívnu funkciu, kedy štát kolektivisticky prerozdeľuje prostriedky občanom krajiny. Financovanie sociálneho zabezpečenia je postavené na *princípe solidarity*. Tento princíp sa prejavuje v kolektívnej participácii spoločnosti na zabezpečení základných životných potrieb svojich členov v snahe vyrovnávať sociálne rozdiely. Solidárne je nastavený napríklad dôchodkový systém verejných dôchodkov plynúcich z prvého piliera dôchodkového poistenia, kedy sú najmä mladšie generácie solidárne so staršími v rámci dôchodkových dávok.²¹

Okrem solidarity je významným aj *princíp subsidiarity*. Aktivuje sa podporne až v prípade vzniku sociálnych skutočností, kde napomáha jednotlivcovi prekonať nepriaznivú životnú situáciu.

Systém sociálneho zabezpečenia však nie je bezbrehý. Reguluje ho princíp sociálnej spravodlivosti, ktorý pri poskytovaní podpory prihliada na *zásluhovosť* jednotlivcov a na ich individuálne potreby.²² Zásluhovosť sa zvyčajne odvíja od pracovného výkonu avšak štát poskytuje aspoň minimálny štandard základných životných potrieb, zmierňuje alebo sa snaží pomôcť v prekonávaní sociálnych rizík bez rozdielu na spoločenský status.²³ Je však potrebné hľadiť na adekvátnosť sociálnej pomoci ku sociálnej potrebe a individuálnej zásluhovosti jednotlivcov pri ekonomickej realite konkrétnej krajiny.²⁴

²⁰ MACKOVÁ, Z., 2009. Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť. Šamorín: HEURÉKA, 161 s. ISBN 978-80-89122-530. s. 79.

²¹ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemská cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5, s. 13.

²² S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemská cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5, s. 9.

²³ MACKOVÁ, Z., 2009. Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť. Šamorín: HEURÉKA, 2009. 161 s. 2009. ISBN 978-80-89122-530 s. 39.

²⁴ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemská cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5, s. 12-15.

Sociálna poisťovňa zohráva dôležitú úlohu pri správe sociálnych dávok. Napomáha zabezpečiť občanov v prípade vzniku sociálnych udalostí, pričom vystupuje ako garant poskytovania zákonom stanovenej pomoci. Výdavky verejných financií pokrývajú rôzne sektory, zabezpečujúce fungovanie štátu a spoločnosti. Zabezpečujú vyplácanie dávok z prostriedkov hospodárenia Sociálnej poisťovne a ďalších prostriedkov tvorených z daní a iných príjmov štátu, ktoré napomáhajú v dotovaní sociálnych dávok.

1.1.3 Sadzby poistného a vymeriavací základ pre platbu poistného

Inštitúcia sociálnej poisťovne je verejnoprávnu inštitúciou, ktorá spravuje a rozdeľuje prostriedky z povinných sociálnych odvodov, ktoré platia zamestnanci, zamestnávateľi, SZČO a iné skupiny obyvateľstva do systému sociálneho zabezpečenia.²⁵ Povinnosť platiť povinné sociálne poistenie má zamestnanec aj zamestnávateľ. Zamestnanec odvádza povinné poistné odvody nepriamo, prostredníctvom zamestnávateľa záležitosťou poistného z hrubej mzdy zamestnanca. Z hrubej mzdy zamestnanca sa odvádza poistné na *nemocenské poistenie, starobné poistenie, invalidné poistenie a poistenie v nezamestnanosti*. Zamestnávateľ odvádza za zamestnanca aj *garančné poistenie, úrazové poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity*. Poistné na invalidné poistenie neplatí zamestnanec, ktorý je dôchodkovo poistený a už mu bol priznaný starobný dôchodok, prípadne predčasný starobný dôchodok, ani ak je poberateľom výsluhového dôchodku a dovŕšil dôchodkový vek.²⁶ Prehľad sadzieb poistného pre jednotlivých poistníkov sociálneho poistenia uvádzame v tabuľke č. 1.

²⁵ MATLÁK J., a kol., 2004. *Právo sociálneho zabezpečenia - Učebnica právnickej fakulty, Slovensko*. Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 442 s. ISBN 9788071601906 s. 19.

²⁶ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s 83.

Tabuľka 1: Sadzba poistného na jednotlivé typy sociálneho poistenia

Nemocenské poistenie	Starobné poistenie	Invalidné poistenie	Úrazové poistenie	Garančné poistenie	Poistenie v nezamestnanosti	Rezervný fond solidarity
Zamestnanec	Zamestnanec	Zamestnanec			Zamestnanec	
14 %	4 %	3 %			1 %	
Zamestnávateľ	Zamestnávateľ	Zamestnávateľ	Zamestnávateľ	Zamestnávateľ zamestnávajúci aspoň jednu FO v pracovnom pomere	Zamestnávateľ	Zamestnávateľ
14 %	14 %	3 %	0,8 %		1 %	4,75 %
SZČO	SZČO	SZČO			SZČO	SZČO
4,4 %	18 %	6 %			(dobrovoľne) 2 %	4,75 %
Osoba dobrovoľne poistená	Osoba dobrovoľne poistená	Osoba dobrovoľne poistená			Osoba dobrovoľne poistená	Osoba dobrovoľne poistená
4,4 %	18 %	6 %			2 %	4,75 %
	Štát	Štát				Štát
	18 %	6 %				2 %
	Sociálne poisťovňa					
	18 %					

Vlastné spracovanie autora podľa: PONGRÁCZ Č., ŠIPIKALOVÁ, S. Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum.

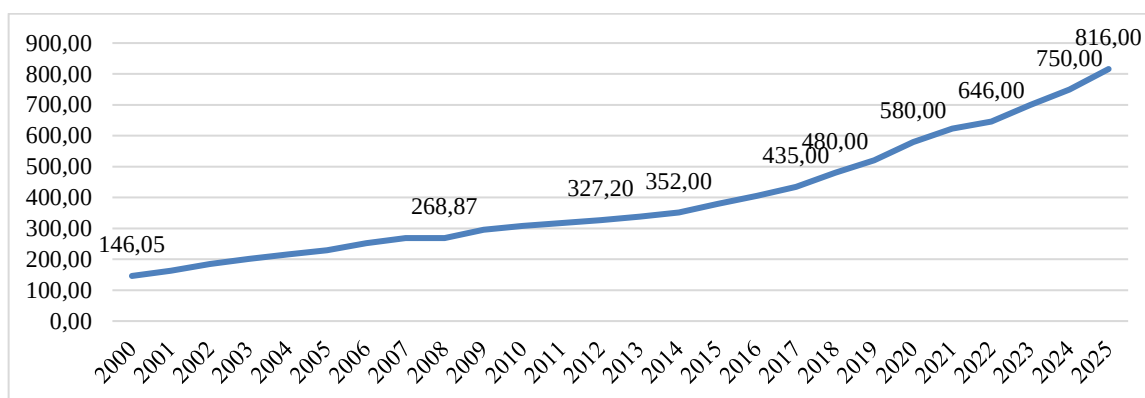
Minimálny vymeriavací základ pre zamestnanca je určený minimálnou mzdou a upravený Zákonom o minimálnej mzde. Týmto zákonom je ustanovená výška minimálnej mzdy, ktorá prináleží zamestnancovi v pracovnoprávnom vzťahu, ktorým si môže jedinec zabezpečiť aspoň minimálnu úroveň príjmu. Výška minimálnej mzdy je v praxi každoročne upravovaná. Jej znižovanie je veľmi zriedkavé a nepopulárne, spojené s odporom verejnosti, odborových organizácií a ďalších zainteresovaných strán.²⁷ Podľa odhadov približne 4 % ľudí na Slovensku pracuje za minimálnu mzdu.²⁸ Minimálna mzda je rozdelená podľa stupňov náročnosti vykonávaného povolania. Prvému stupňu náročnosti práce prináleží v roku 2025 minimálna mzda vo výške 816 €. Počet stupňov náročnosti práce je 6. Zvyšovaním náročnosti práce sa výška minimálnych mzdových nákladov prenášobí koeficientom odstupňovaným od 1,0 do 2,0. A aj keď človek poberá minimálnu mzdu, tak podľa koeficientu náročnosti sa môže výška minimálnej mzdy odlišovať.²⁹

²⁷ IZ. Minimálna mzda. 2025. In: [cit. 17.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.iz.sk/minimalna-mzda>

²⁸ MPSVR SR. 2025. *Sumy minimálnej mzdy*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/vztah-zamestnanca-zamestnavateľa/odmenovanie/minimalna-mzda/sumy-minimalnej-mzdy.html>

²⁹ Ustanovenie §120 Zákonníka práce

Graf 3: Vývoj minimálnej mzdy v €

Vlastné spracovanie autora podľa³⁰: Inštitút zamestnanosti. Vývoj minimálnej mzdy na Slovensku.

SZČO má iný vymeriavací základ na platenie sociálnych odvodov ako je u zamestnanca a zamestnávateľa. Minimálny vymeriavací základ pre SZČO je vo výške 50 % z priemernej mzdy 2 roky predchádzajúcemu kalendárnemu roku, za ktorý sa platí poistné na sociálne poistenie. Pre kalendárny rok 2025 je výška minimálneho VZ 715 €.³¹ Sadzby poistného platných sú uvedené v tabuľke č. 1. Výšku odvodu, ktorú za zamestnanca zamestnávateľ odvodí, si môže zamestnanec overiť aj na výplatnej páske.³² V prípade SZČO si môže svoju odvodovú povinnosť skontrolovať na saldokonte, čo predstavuje individuálny elektronický účet vedený Sociálnou poisťovňou.³³

Na stanovenie minimálnych a maximálnych vymeriavacích základov pri dávkach sociálneho zabezpečenia sa využíva údaj o priemernej mzde. Na základe priemernej mzdy sa vypočítava aj priemerný osobný mzdový bod, ktorý sa využíva v dôchodkovej kalkulačke na výpočet dôchodkovej dávky. Je základom pre výpočet aj nemocenskej dávky.³⁴ Priemerná mzda teda môže byť indikátorom vývoja kvality života v prípade vzniku sociálnej udalosti.

³⁰ *Graf je uvedený v prepočte na eurá. VK 1 € = 30.126000 SKK

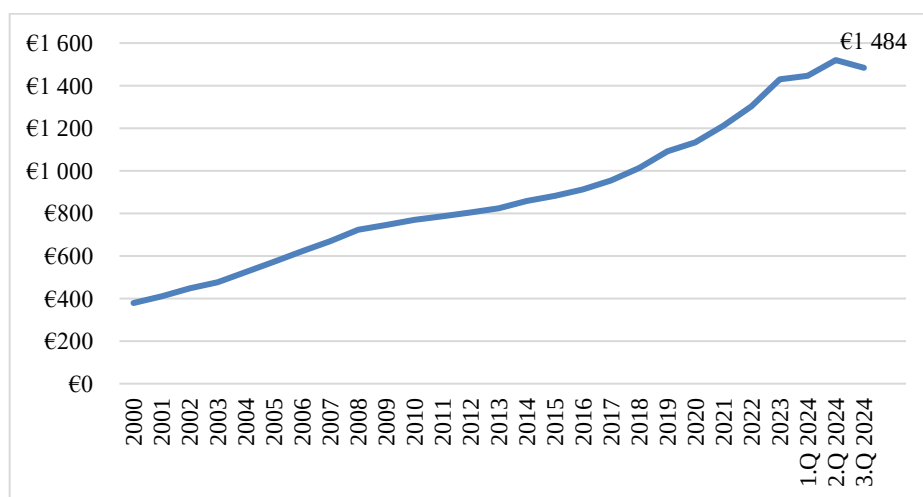
³¹ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s 8.

³² M. PÁLENÍK. 2023. *Dávkový, daňový a odvodový systém na Slovensku - Učebnica mzdovej kalkulačky*, Univerzita Komenského v Bratislave. 170 s. ISBN: 978-80-223-5755-5. s. 11.

³³ SP. Saldokonto pre SZČO. [online] [cit. 17.04.2025]. Dostupné na internete: <http://www.socpoist.sk/socialne-poistenie/platenie-poistneho/saldokonto-pre-szco>

³⁴ FINSIDER. 2024. *Priemerná mzda na Slovensku (2009 až 2024)*. [online] [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.finsider.sk/priemerna-mzda-na-slovensku/>

Graf 4: Vývoj priemernej mzdy 2000-2024

Vlastné spracovanie autora podľa zdroja: FINSIDER. Priemerná mzda na Slovensku (2009 až 2024).

1.2 Podsystemy sociálneho zabezpečenia

Sociálne zabezpečenie pozostáva z 3 základných podsystemov. Je ním sociálne poistenie, štátna sociálna podpora a sociálna pomoc. Sociálne poistenie zabezpečuje poistenca, prípadne členov jeho rodiny pri predvídateľných sociálne významných životných udalostiach, pred ktorými je poistený štátom alebo z vlastnej iniciatívy. Je financované cez poistný princíp pod správou Sociálnej poisťovne.

Štátna sociálna podpora predstavuje solidárny systém finančnej pomoci poskytovanej jednotlivcom alebo rodinám vo forme rôznych príspevkov pri vzniku sociálnych udalostí. Na rozdiel od sociálneho poistenia štátna sociálna pomoc nie je podmienená princípom zásluhovosti a preto sa jednotlivcom vypláca bez ohľadu na sociálnu alebo ekonomickú opodstatnenosť.

Štátna sociálna podpora je štátom financovaná cez štátny rozpočet z vybraných daní pod správou Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. A v neposlednom rade sociálna pomoc, pri ktorej si jednotlivec alebo rodina v núdzi nedokáže vlastným pričinením polepšiť a prekonať svoju zlú životnú situáciu, solidárne mu bude poskytnutá pomoc financovaná zo štátneho rozpočtu, rozpočtu miest a obcí, prípadne zo zdrojov EÚ prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny či ÚPSVR.³⁵

³⁵ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, Systém sociálneho zabezpečenia, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s. 24-27.

Základné členenie sociálneho poistenia delíme na:

1. nemocenské poistenie,
2. dôchodkové poistenie tvorené starobným a invalidným poistením,
3. poistenie v nezamestnanosti,
4. garančné poistenie,
5. úrazové poistenie.³⁶

Garančnému poisteniu, úrazovému poisteniu a poisteniu v nezamestnanosti sa pre účely tejto práce ďalej nebudeme venovať.

1.2.1 Nemocenské poistenie

Študenti vysokých, stredných a odborných škôl nie sú povinne nemocensky poistení z titulu svojho statusu študenta. Ak však pracujú na základe pracovnej zmluvy alebo dohody, stávajú sa zamestnancami a na základe tohto pracovného vzťahu im vzniká povinné nemocenské poistenie. Zamestnanci sú teda povinne nemocensky poistení bez ohľadu na to, či sú zároveň študentmi. SZČO je povinne nemocensky poistená iba vtedy, ak jej príjem presiahne hranicu 12-násobku minimálneho mesačného vymeriavacieho základu.³⁷

SZČO vzniká povinné nemocenské a dôchodkové poistenie od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po roku, v ktorom jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti presiahol 12-násobok minimálneho mesačného vymeriavacieho základu platného pre predchádzajúci rok. Naopak, povinné poistenie zaniká k 30. júnu kalendárneho roka nasledujúceho po roku, za ktorý príjem SZČO tento limit nepresiahol. Povinnosť poistenia zaniká aj v prípade zániku alebo pozastavenia oprávnenia na výkon samostatnej zárobkovej činnosti.³⁸

Z nemocenského poistenia sú poistníkovi vyplácané dávky nemocenského, ošetrovné, tehotenské, materská, vyrovnávacia dávka nemocenského a otcovská. Samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO), ktoré sú povinne nemocensky poistené, majú nárok na nemocenské, ošetrovné, materské a tehotenské dávky, pričom vyrovnávacia dávka sa im

³⁶ MATLÁK J., a kol., 2004. *Právo sociálneho zabezpečenia - Učebnica právnickej fakulty, Slovensko*. Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 442 s. ISBN 9788071601906 s. 21.

³⁷ PONGRÁCZ Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2. s.34-35.

³⁸ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s.34-45.

nevypláca. Vyrovňavacia dávka je určená len zamestnankyniam, ktoré boli preradené na inú, menej platenú prácu z dôvodu tehotenstva alebo dojčenia.³⁹

Dávky môžu byť poistníkovi vyplatené v prípade splnenia zákonom stanovených podmienok. Povinnosť byť povinne nemocensky poistený vzniká poistníkovi dňom uzatvorenia pracovnej zmluvy a trvá po dobu trvania pracovného pomeru. Prípadne aj po zániku nemocenského poistenia v období trvania ochrannnej lehoty ak súčasne nemá príjem, teda ani vymeriavací základ lebo nie je zamestnaný. Ochranná lehota trvá zvyčajne sedem dní po zániku nemocenského poistenia. Dĺžka ochrannnej lehoty je iná u tehotných žien, pri ktorej trvá až po dobu osem mesiacov. Ochranná lehota zaniká priznaním starobného, predčasného alebo invalidného dôchodku.⁴⁰

Rozhodujúcim obdobím pre výpočet DVZ u zamestnanca je zvyčajne predchádzajúci kalendárny rok, ktorý predchádza tomu kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod pre poskytnutie nemocenskej dávky. Ak nemocenské poistenie trvalo aspoň 90 dní pred vznikom dôvodu na čerpanie nemocenskej dávky, rozhodujúce obdobie sa počíta odo dňa vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho tomu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.⁴¹ V prípade, že nemocenské poistenie trvalo menej ako 90 dní bude sa výška nemocenského počítať z príjmu z predchádzajúceho nemocenského poistenia.⁴² Takéto teoretické vymedzenie budeme bližšie rozoberať v praktickej časti práce.

Ak si SZČO platí nemocenské poistenie už od predchádzajúceho roka, dávka sa mu vypočíta z príjmov od začiatku poistenia až do konca minulého roka. V prípade, že si SZČO začal platiť nemocenské v tom istom roku, dávka sa bude počítať z obdobia od vzniku poistenia do konca mesiaca predchádzajúceho mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na čerpanie dávky. V neposlednom rade, ak i začal hradiť poistenie v tom istom mesiaci ako ochorel, rozhodujúce obdobie sa bude rátať od obdobia vzniku poistenia do dňa pred vznikom dôvodu na čerpanie nemocenskej dávky.⁴³ Ak si SZČO začal platiť nemocenské poistenie v tom istom roku, dávka sa počíta od začiatku poistenia do konca mesiaca pred vznikom nároku.

³⁹ PONGRÁCZ, Č. ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2. s. 52.

⁴⁰ PONGRÁCZ, Č. ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s 35.

⁴¹ Ustanovenie § 54 ods. 2, Zákona o sociálnom poistení.

⁴² PONGRÁCZ, Č. ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s 35-37.

⁴³ Ustanovenie § 54 ods. 6 Zákona o sociálnom poistení.

Ak si poistník nemocenské poistenie začal platiť ešte v tom istom mesiaci, keď ochorel, dávka sa vypočíta od začiatku poistenia do dňa pred vznikom nároku.

Prvých 10 dní platí náhradu príjmu u zamestnanca pri dočasnej PN-ke zamestnávateľ. Výška náhrady príjmu v prvých 3 dňoch je na 25 % a ďalších 7 dní vo výške 55 %.⁴⁴ Od 11 dňa sú *nemocenské dávky* vyplácané Sociálnou poisťovňou vo výške 55 % DVZ.⁴⁵ Povinne nemocensky poistenej SZČO vzniká nárok na nemocenské dňom vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti. Oproti tomu dobrovoľne poistená osoba musí byť nemocensky poistená aspoň 270 dní v posledných 2 rokoch pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti. Výplatom dávky je pre SZČO od prvého dňa Sociálna poisťovňa. Nemocenské dávky sa vyplácajú za každý kalendárny deň, ale maximálne po dobu 52 týždňov. Pri výpočte tohto obdobia sa berú do úvahy aj predchádzajúce obdobia dočasnej PN, pokiaľ spadajú do obdobia 52 týždňov pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti. Ak bol poistenec PN aj predtým a znovu ochorie, dni z predchádzajúcej PN sa započítajú do limitu, ak medzi nimi uplynulo menej ako 26 týždňov.⁴⁶

Ďalšou nemocenskou dávkou je *ošetrovné*. Slúži poistencovi ako náhrada príjmu z dôvodu celodenného ošetrovania dieťaťa, prípade iných členov rodiny podľa potvrdenia lekára. Podmienkou je byť nemocensky poistený aspoň 270 dní za posledné 2 roky pred vznikom potreby OČR. Výška dávky predstavuje 55 % z DVZ. Poskytuje sa maximálne 14 dní ak ide o krátkodobé ošetrovanie. V prípade dlhodobého ošetrovného sa môže OČR-ka poskytovať maximálne 90 dní.⁴⁷ Túto dávku nemožno čerpať zároveň s čerpaním PN-ky, nemocenského, materského alebo pri poberaní platu.

Vyrovňavacia dávka je poskytovaná tehotným zamestnankyniam, ktoré sú z dôvodu tehotenstva preradené na inú pracovnú pozíciu z dôvodu ohrozenia zdravia a po preradení dôjde ku zníženiu ich príjmu. Nárok na túto dávku má od preradenia do doby skončenia materskej dovolenky, najdlhšie do konca deviateho mesiace po pôrode. Výška vyrovňavacej

⁴⁴ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s 56.

⁴⁵ M. PÁLENÍK. 2023. *Dávkový, daňový a odvodový systém na Slovensku - Učebnica mzdovej kalkulačky*, Univerzita Komenského v Bratislave. 170 s. ISBN: 978-80-223-5755-5. s. 14.

* DVZ je denný vymeriavací základ.

* Počas pandémie COVID-19 pri nariadenej karanténe a izolácii sa nemocenské vyplácalo od prvého dňa PN-ky vo výške 55 % DVZ alebo PDVZ pri zamestnancoch aj SZČO alebo dobrovoľne poistených osobách.

⁴⁶ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s 39.

⁴⁷ Ustanovenie § 39 Zákona o sociálnom poistení.

dávky sa určí ako 55 % z rozdielu medzi mesačným VZ pred a po preradení na inú pracovnú pozíciu.⁴⁸

Tehotenské slúži na kompenzáciu zvýšených nákladov poistnenkyne v tehotenstve od 27.týždňa do doby skončenia tehotenstva. Jej výška predstavuje 15 % DVZ.⁴⁹ Ďalej z nemocenského poistenia je platená aj *materské*. Tehotnej poistnenkyne vznikne nárok na materské najskôr od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu, najskôr však od začiatku ôsmeho týždňa pred očakávaným termínom pôrodu, ak bola v posledných 2 rokoch pred pôrodom aspoň 270 dní nemocensky poistená. Túto dávku poberá 34 týždňov pri jednom dieťati. Ďalšie prípady sú vymedzené v zákone. Výška materského je 75 % DVZ alebo PDVZ. V období nároku na výplatu materského je vylúčená povinnosť platiť poistné.⁵⁰

1.2.2 Dôchodkové zabezpečenie

Cieľom dôchodkového zabezpečenia je zabezpečenie si životného štandardu aj v dôchodkovom veku. Pričom príjem bude jedincovi plynúť z viacerých pilierov. Správne nastavenie dôchodkového systému v krajine by malo fungovať motivačne podporujúc ekonomickú aktivitu poistníkov.⁵¹

Dôchodkové zabezpečenie na Slovensku je viacstupňový systém, ktorý kombinuje štátne, súkromné a dobrovoľné prvky. Je navrhnutý tak, aby ľuďom zabezpečil príjem a aspoň čiastočne kompenzovať stratu príjmu v starobe, ale aj v prípade invalidity alebo úmrtia živiteľa rodiny. Financovanie I. piliera dôchodkového systému sa vykonáva prostredníctvom priebežného (PAYG – pay as you go) financovania, založeného na medzigeneračnej solidarite.⁵²

Systém zahŕňa priebežný prvý pilier, tzv. PAYG systém založený na medzigeneračnej solidarite, druhý pilier ako osobné dôchodkové sporenie a tretí pilier ako dobrovoľné úspory spravované súkromnými spoločnosťami. Správne nastavenie tohto systému by malo

⁴⁸ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s. 52.

⁴⁹ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s. 54-55.

⁵⁰ M. PÁLENÍK. 2023. *Dávkový, daňový a odvodový systém na Slovensku - Učebnica mzdovej kalkulačky*, Univerzita Komenského v Bratislave. 170 s. ISBN: 978-80-223-5755-5. s. 11-12.

⁵¹ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s. 54-55.

⁵² S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, Systém sociálneho zabezpečenia, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s.83.

poistencov motivovať k vyššej ekonomickej aktivite⁵³ a zodpovednému prístupu k finančnému zabezpečeniu.

Okrem toho bol vytvorený aj kapitalizačne financovaný dôchodkový systém na osobnom účte poistníka, pozostávajúci z druhého a tretieho piliera na financovanie osobných potrieb poistníka po dosiahnutí podmienok na priznanie dôchodku.⁵⁴ Nárok na *starobný dôchodok* poistencovi vzniká vtedy, ak bol dôchodkovo poistený aspoň 15 rokov a spĺňa vekovú hranicu na priznanie starobného dôchodku. Okrem toho existuje tzv. nultý pilier, ktorý zabezpečuje minimálny dôchodkový príjem pre zachovanie minimálnej životnej úrovne v rámci sociálnej ochrany v starobe. Jej výška sa neovíja od objemu zaplatených odvodov a je do určitej miery ovplyvňovaná počtom rokov prispievania do dôchodkového systému počas ekonomickej aktivity poistníka.⁵⁵

1.2.2.1. Prvý pilier alebo aj priebežný systém dôchodkového poistenia

Prvý pilier dôchodkového zabezpečenia je založený na priebežnom financovaní. To znamená, že aktívne pracujúci poistníci odvádzajú príspevky na sociálne poistenie, ktoré sa obratom využijú na vyplácanie dôchodkov súčasným dôchodcom. Jedná sa o medzigeneračný transfer.⁵⁶ Do prvého piliera odvádzajú odvody všetci zamestnanci, SZČO, zamestnávateľia a dobrovoľne poistené osoby. Z prvého piliera sa následne vyplácajú starobné dôchodky, predčasné starobné dôchodky, invalidné a pozostalostné dôchodky ako je vdovské, vdovecké, sirotské, rodičovské dôchodky a 13. dôchodky.⁵⁷

⁵³ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s.158-159.

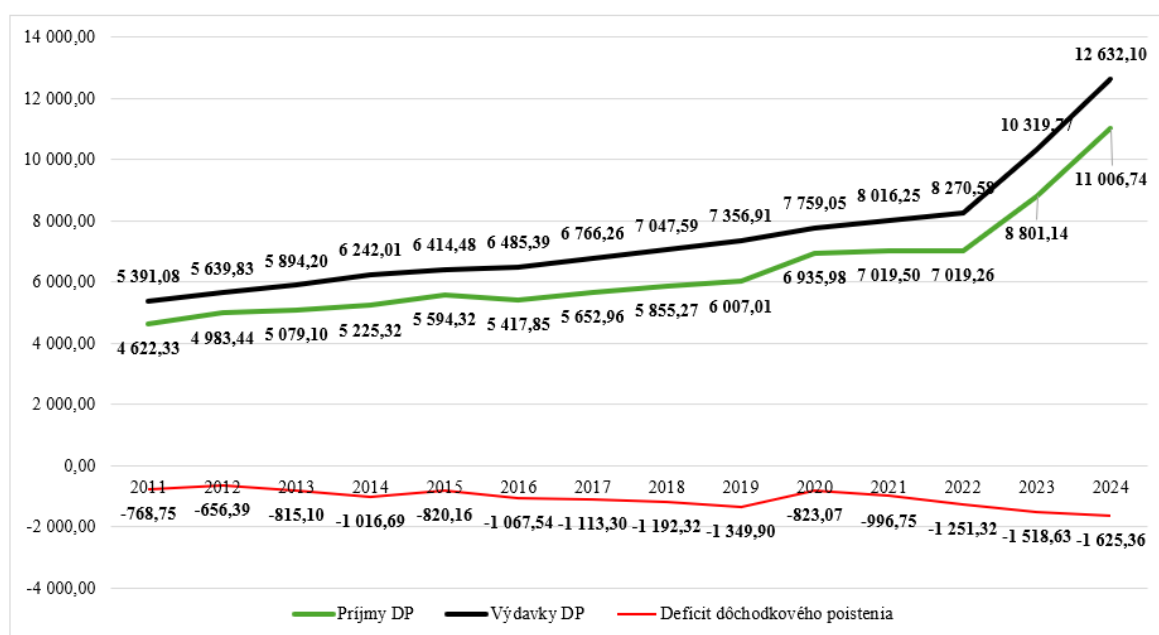
⁵⁴ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s.83.

⁵⁵ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s. 88.

⁵⁶ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s.83.

⁵⁷ SP. 2025. *Hospodárenie Sociálnej poisťovne*. [online] [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/socialne-poistenie/o-socialnej-poistovni/povinne-zverejnovanie/hospodarenie-socialnej-poistovne>

Graf 5: Vývoj deficitu dôchodkového poistenia v rokoch 2011-2024

Vlastné spracovanie autora podľa zdroja: Sociálna poisťovňa. Hospodárenie Sociálnej poisťovne.

Z dlhodobého hľadiska je systém priebežného vyplácania dôchodkov neudržateľný. Ako vidíme aj z Grafu č. 2 tak prvý pilier dôchodkového poistenia je dlhodobo deficitný. Problém nezlepšujú ani demografické zmeny, problém starnúcej populácie a pokles pracujúcich ľudí vzhľadom na počet dôchodcov.

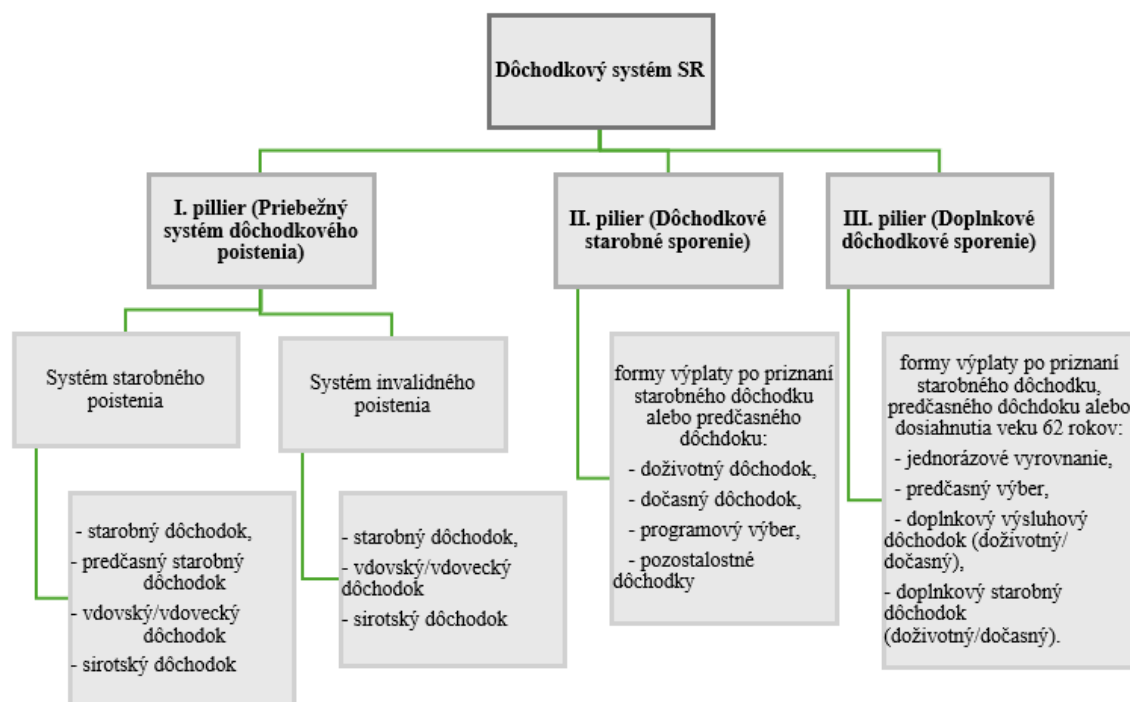
Pomer náhrady príjmu z dôchodkovej dávky ku výške priemernej mzdy je nastavený na úrovni 44,82 %. Je veľmi pravdepodobné, že v budúcnosti dôjde k zníženiu dôchodkových dávok aj počtu priznaných predčasných dôchodkov.

Prostriedky na vyplácanie súčasných dôchodkov putujú jednak z odvodov a zostávajúca časť sa hradí zo systému sociálneho poistenia a transferom zo štátneho rozpočtu.⁵⁸ Financovanie deficitu bude závisieť od stavu verejných financií a politických tlakov smerujúcich ku transferu finančných prostriedkov z daní a odvodov.⁵⁹

⁵⁸ ŠIMEK, J., GONDA P. et al., 2020, *Sociálny štát: realita namiesto mýtov*. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika. s. 160. ISBN: 978-80-89121-19-9, s. 55.

⁵⁹ TREND. 2024. *Krach Sociálnej poisťovne alebo nižšie dôchodky? Vyhliadky do budúcnosti nie sú ružové*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.trend.sk/ekonomika/historicky-najvyššie-dotácie-pre-socialnu-poistovnu>

Obrázok 1: Schéma dôchodkového systému

Vlastné spracovanie autora podľa zdroja: S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, Systém sociálneho zabezpečenia.

Schéma na obrázok č. 1. znázorňuje členenie jednotlivých pilierov dôchodkového systému a z nich plynúcich dávok. Starobné poistenie zabezpečuje poistencovi príjem v starobe, zatiaľ čo invalidné poistenie poskytuje dávku pri dlhodobom nepriaznivom zdravotnom stave, ktorý spôsobuje pokles jeho pracovnej schopnosti. Nárok na dávku z dôchodkového poistenia prináleží poistníkovi, prípadne jeho blízkym osobám, pri splnení zákonom stanovených podmienok.⁶⁰ Výška dôchodku pritom závisí od celkovej sumy zaplatených odvodov a od počtu rokov, počas ktorých si poistenec odvody platil.

Invalidné poistenie slúži na zabezpečenie príjmu v prípade dlhodobej straty schopností vykonávať zárobkovú činnosť pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav poistenca. Zníženie schopnosti pracovať u takého poistenca je najmenej o 40 % v porovnaní so zdravou osobou.⁶¹ Potrebný počet odpracovaných rokov uvádzame v prílohe č. 1..

⁶⁰ PONGRÁČZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s.36.

⁶¹ V rámci tohto poistenia sa kryje aj prípad úmrtia poistníka s nárokom na invalidný dôchodok, vdovský a vdovecký dôchodok, ale i sirotský dôchodok. Posúdenie nároku na invalidný dôchodok je určený posudkovým lekárom a jeho výška závisí od počtu odpracovaných rokov poistenca. Zdroj: Sociálna poisťovňa, *Ako požiadať o invalidný dôchodok*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/kto-som/dochodca/ziadatel-o-dochodok/ako-poziadat-o-invalidny-dochodok>

Vdovský dôchodok (pre ženy) a *vdovecký dôchodok* (pre mužov)⁶² sú dávky dôchodkového poistenia vyplácané zo starobného alebo invalidného poistenia, ktoré prináležia pozostalej manželke alebo manželovi po zomrelom manželovi alebo manželke. Vdovský a vdovecký dôchodok neprináleží osobám, ktoré neuzavreli manželstvo, a to ani v prípade dlhého trvania spolunažívania či výchovy spoločného potomstva. Zvyčajne sa táto dávka určuje ako určité percento z dôchodku zosnulého poberateľa. Nárok na vdovskú dávku vzniká dňom smrti, prípadne právoplatným prehlásením za mŕtveho.

Sirotské predstavuje dávku dôchodkového poistenia, na ktorú má nárok nezaopatrené dieťa po úmrtí rodiča alebo osvojiteľa, ktorý bol poberateľom dôchodku (napr. starobného alebo invalidného), resp. splňal podmienky na priznanie takého dôchodku.⁶³ Účelom sirotskej dávky alebo sirotského dôchodku je zabezpečenie základnej finančnej podpory dieťaťa po strate rodiča. Suma tohto dôchodku závisí od výšky dôchodku zomrelého rodiča, na ktorý mal alebo mohol mať nárok ku dňu smrti.

V rámci Európskej únie sú pravidlá sociálneho zabezpečenia navrhnuté tak, aby chránili osoby, ktoré počas svojho života pracovali vo viacerých členských štátoch. Základ právnej úpravy tvorí rámcové nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ.⁶⁴ Jednotlivec podlieha vždy len systému jedného štátu, spravidla toho, v ktorom vykonáva činnosť. Ak osoba pracovala v rôznych krajinách, obdobia poistenia sa sčítavajú na účely nároku na dávku. Každý štát následne vypláca svoju pomernú časť dávky na základe dĺžky poistenia. Tento systém zároveň umožňuje prenos niektorých dávok, napr. dôchodku, aj po zmene miesta bydliska. Koordinácia je podporená elektronickou výmenou údajov medzi inštitúciami. Systémy sociálneho zabezpečenia sú koordinované v súlade so zásadami voľného pohybu osôb v rámci krajín EÚ, EHP a Švajčiarska.

Dôchodkový systém zahŕňa okrem odvodov do priebežného systému dávok aj druhý pilier dôchodkového poistenia a tretí pilier, čo sú dobrovoľne vytvárané úspory poistníka kapitalizáciou prostredníctvom finančných inštitúcií. Zákon o starobnom dôchodkovom sporení vytvoril priestor pre jednotlivcov, aby si individuálne sporili na svoju budúcnosť

⁶² Vdovecký dôchodok bol na SR zavedený od 1.1.2004, prijatím Zákona č. 461/2003 o sociálnom poistení, ktorým sa zrovnoprávnili podmienky pre priznanie vdovského a vdoveckého dôchodku.

⁶³ SP. 2025. *Ako požiadať o vdovský dôchodok*. [online] [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/kto-som/dochodca/ziadatel-o-dochodok/ako-poziadat-o-vdovsky-dochodok>

⁶⁴ EURÓPSKY PARLAMENT A RADA. *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 z 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje vykonávacie nariadenie k nariadeniu (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia*. Úradný vestník EÚ. L 284, 30.10.2009. Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32009R0987>. s. 1–42.

v dôchodkovom veku.⁶⁵ Správu aktív zabezpečuje súkromný sektor a jeho výber je na samotnom občanovi.⁶⁶ Tie majú za úlohu zhodnotiť vložené finančné prostriedky a poskytnúť ďalší zdroj príjmu poistníkovi v o období poberania dôchodku.

1.2.2.1. Druhý pilier – Dôchodkové starobné sporenie

Budúca výška dôchodku plynúca z druhého piliera bude závisieť od výšky príspevkov a ich zhodnotenia. Finančné prostriedky hromadené na účte sú spravované súkromnou dôchodcovskou správcovskou spoločnosťou (DSS). Na rozdiel od prvého piliera, v druhom pilieri, hromadené peňažné prostriedky by nemali byť použité na vyplácanie súčasných dôchodkov, ale na investovanie a zhodnotenie na osobnom účte poistníka v DSS. Dôchodková reforma⁶⁷ z roku 2004 presmeroval 9 % z hrubého mzdy na sporiace účty sporiteľov. Nasledovný vývoj percentuálnej sadzby odvodov do II. piliera je znázornený v tabuľke č.2.

Tabuľka 2: Vývoj % sadzby odvodov do II. piliera v rokoch 2004-2025

Obdobie	2005 až 08/2012	09/2012 až 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 a 2023	2024	2025
Sadzba (%)	9	4	4,25	4,5	4,75	5	5,25	5,5	4	4

Vlastné spracovanie autora podľa zdroja: NBS - EUROSYSTÉM. Základná charakteristika II. pilier.

Znižovanie sadzby odvodu do II. piliera súviselo s neudržateľnosťou financovania priebežného systému dôchodkového zabezpečenia. V rámci konsolidačných opatrení na zníženie deficitov v priebežnom systéme sa aj v roku 2025 opäť tento odvod dostal na úroveň 4 %.

Od roku 2025 je vstup do druhého piliera automatický pre osoby do 40 rokov. Príspevky, ktoré sú posielané do DSS-ky, sa investujú do dôchodkových fondov. Poistník si môže vybrať medzi garantovanými a negarantovanými fondmi a určiť si aj pomer, v akom chce do nich investovať, podľa svojej investičnej stratégie. Účastník starobného dôchodkového sporenia má možnosť zasielať do II. piliera aj dobrovoľné príspevky nad rámec povinných odvodov, a to bez ohľadu na výšku svojho vymeriavacieho základu. Výšku a periodicitu týchto príspevkov si určuje individuálne, pričom sú prístupné zamestnancom,

⁶⁵ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s.36.

⁶⁶ MACKOVÁ, Z., 2009. Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť. Šamorín: HEURÉKA, 2009. 161 s. 2009. ISBN 978-80-89122-530 s. 65-67.

⁶⁷ Zákon č.43/2004 Z. z o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

SZČO aj neaktívnym sporiteľom. Dobrovoľné príspevky do II. piliera sú oddelené od povinných príspevkov, ktoré sa doň odvádzajú v rámci zákonom stanoveného dôchodkového poistenia.⁶⁸ V súčasnosti, teda v roku 2025, jednorazová výplata nasporenej sumy z 2. piliera ešte nie je predmetom zdanenia. Podmienkou na vyplatenie je, že žiadateľ už poberá dôchodok, či už starobný, pozostalostný, invalidný, výsluhový alebo iný obdobný dôchodok. Druhý pilier je predmetom dedenia,⁶⁹ prípadne môže byť vyplatený oprávnenej osobe podľa zmluvy o DSS.

1.2.2.3 Tretí pilier – Doplnkové dôchodkové sporenie

Tretí pilier predstavuje dobrovoľné kapitalizačné dôchodkové sporenie, ktoré je určené na zlepšenie dôchodkového zabezpečenia nad rámec prvého a druhého piliera. Častokrát je tretí pilier spojený s príspevkom zamestnávateľa ako zamestnanecký benefit, ktorý môže prispievať na dôchodkové poistenie svojich zamestnancov. Zamestnanci môžu odvádzať časť svojej mzdy na tento účet, pričom príspevky zamestnávateľa sú daňovo zvýhodnené. Účastníci môžu využívať daňové úľavy do výšky 180 € ročne.⁷⁰ Sporiť si do tretieho piliera môže poistník aj sám. Do tretieho piliera si povinne sporia zamestnanci vykonávajúci rizikové práce, pričom zamestnávateľ je povinný im zriadiť doplnkové dôchodkové sporenie a prispievať naň.⁷¹ Účasť v treťom pilieri je založená na princípe dobrovoľnosti a príspevky do neho sú spravované doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami (DDS).

1.2.3 Poistenie do rezervného fondu solidarity

Poistenie do rezervného fondu solidarity slúži ako rezervoár na úhradu tých dávok, na ktoré nie je dostatok finančných prostriedkov v príslušnom základnom fonde sociálneho poistenia. Teda slúži na pokrytie prípadných nerovnováh a deficitov vo fondoch sociálneho poistenia, najmä na dofinancovanie dôchodkových dávok.⁷² Do rezervného fondu solidarity

⁶⁸ MPSVR SR. *Príspevky na starobné dôchodkové sporenie*. [online]. [cit. 17.12.2024] Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/prispevky-starobne-dochodkove-sporenie-2.html>

⁶⁹ NBS - EUROSystém. *Základná charakteristika II. pilier*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://nbs.sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/dochodkove-sporenie/starobne-dochodkove-sporenie-ii-pilier/zakladna-charakteristika/>

⁷⁰ MPSVR SR. *DOBROVOĽNÉ SPORENIE NA DÔCHODOK - doplnkové dôchodkové sporenie* - [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplnkove-dochodkove-sporenie/>

⁷¹ NBS. *Doplnkové dôchodkové sporenie (III. pilier)*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://nbs.sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/dochodkove-sporenie/doplnkove-dochodkove-sporenie-iii-pilier/>

⁷² TREND. 2024. *Krach Sociálnej poisťovne alebo nižšie dôchodky? Vyhliadky do budúcnosti nie sú ružové*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.trend.sk/ekonomika/historicky-najvyssie-dotacie-pre-socialnu-poistovnu>

prispievajú zamestnanci, zamestnávateľia, ako aj samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO) a dobrovoľne poistené osoby. Každá z týchto skupín prispieva na základe svojho príjmu, pričom percentuálna výška príspevku je zákonom pevne stanovená. Výnimkou je v prípadoch, kedy je štát platiteľom starobného, invalidného a poistenia do rezervného fondu solidarity za osoby starajúce sa o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom. Štát hradí tieto odvody aj pre osobu vykonávajúcu osobnú asistenciu, podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie osobe s ťažkým zdravotným postihnutím najmenej 140 hodín mesačne.⁷³ Ďalšie prípady kedy je štát platiteľom poistného pre poistníka sú definované zákonom.

1.2.4 Hospodárenie Sociálnej poisťovne

Hospodárenie Sociálnej poisťovne a jej dotovanie zo štátneho rozpočtu je upravené v zákone o sociálnom poistení.⁷⁴ Limity pre odchýlky od príjmov a výdavkov Sociálnej poisťovne sú schvaľované Ministerstvom financií SR. V grafe č. 6 o vývoji hospodárenia Sociálnej poisťovne uvádzame prehľad bilančného rozdielu po vykrytí deficitu, ktorý možno dostať po zohľadnení príjmov a výdavkov Sociálnej poisťovne. Okrem toho graf znázorňuje aj výšku dotácie zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky (ŠR SR). Aj keď hospodárenie Sociálnej poisťovne vykazuje kladnú bilanciu, tak transfer zo ŠR SR je potrebný pre zachovanie platobnej schopnosti.⁷⁵ Bilancia Sociálnej poisťovne je ovplyvňovaná výdavkami ako sú valorizácie dávok alebo priznávanie nových dávok. V roku 2024 putovalo 2,72 miliardy € v rámci dotácie zo ŠR SR, ktoré slúžili najmä na výplatu valorizovaných dôchodkových dávok. Dôchodková inflácia pre dôchodky priznané v roku 2024 bola až 14,5 %.⁷⁶ Okrem dôchodkových dávok sa valorizovali aj ďalšie dávky, pričom novopriznané úrazové dávky boli valorizované o 13,6 %.

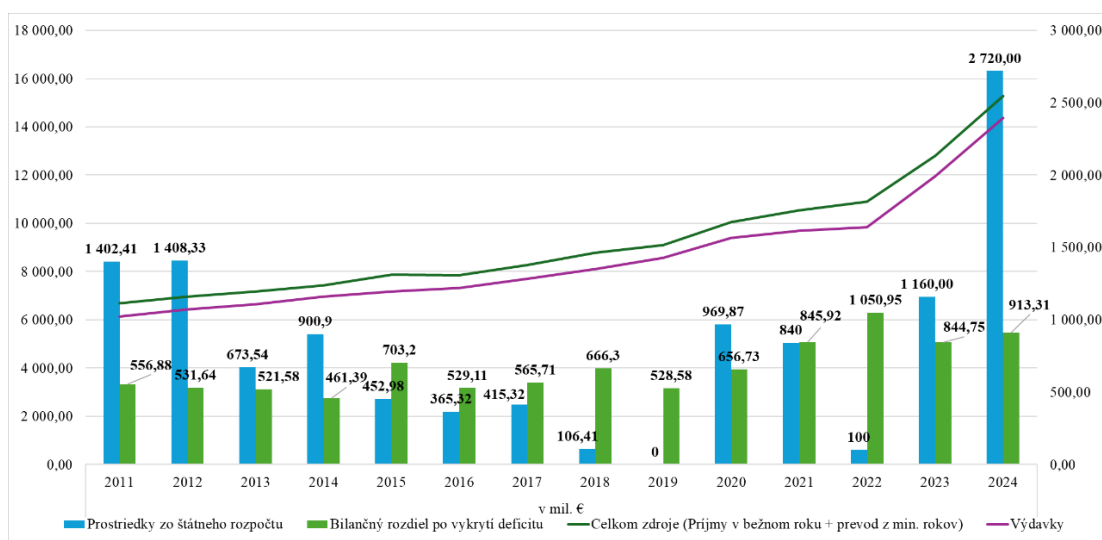
⁷³ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s. 50.

⁷⁴ Ustanovenia § 168, § 169, § 190 Zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

⁷⁵ Ustanovenia § 154 ods. 4 Zákona o sociálnom poistení.

⁷⁶ Dôchodková inflácia, alebo inak povedané valorizácia dôchodkov priznaných pred rokom 2024 bola 3,6 %. Podľa zdroja: NRSR. 2024. *Predkladacia správa*. In: [cit. 27.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=554205>

Graf 6: Hospodárenie Sociálnej poisťovne v rokoch 2011-2024

Vlastné spracovanie podľa: Hospodárenie Sociálnej poisťovne.

V predkladacej správe k návrhu rozpočtu Sociálnej poisťovne na rok 2025 a k rozpočtovým výhľadom na roky 2025 a 2026 sú uvedené údaje o hospodárení Sociálnej poisťovne a o plánovaných dotáciách zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.⁷⁷, ktoré budú slúžiť na úhrady záväzkov Sociálnej poisťovne a na zabezpečenia jej platobnej schopnosti v zmysle Zákona o sociálnom poistení.⁷⁸ Konkrétne vyhliadky Sociálnej poisťovne uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3: Rozpočtové vyhliadky pre financovanie Sociálnej poisťovne zo štátneho rozpočtu SR

v tis. Eur

Ukazovateľ	Zdroje SP (prijem v bežnom roku + prevod z min. rokov)	Prijem v bežnom roku	Výdavky	Bilančný rozdiel v bežnom roku	Bilančný rozdiel celkom (bez fin.prost zo ŠR SR)	Finančné prostriedky zo ŠR SR
Návrh rozpočtu 2025	16 028 725	15 094 663	14 778 943	315 720	1 249 782	2 750 000
Rozpočtový výhľad na rok 2026	16 924 367	15 674 585	15 605 360	69 225	1 319 007	2 700 000
Rozpočtový výhľad na rok 2027	17 279 954	15 960 947	15 936 901	24 046	1 343 053	2 350 000

Vlastné spracovanie autora podľa zdroja: MPSVR.

Najviac zaťažujúce bude pre hospodárenie Sociálnej poisťovne práve deficitné hospodárenie nemocenského poistenia a starobného poistenia.⁷⁹ V roku 2024 tvorili výdavky dôchodkového poistenia až 86,33 % a výdavky nemocenského poistenia až 8,6 %

⁷⁷ NRSR. 2024. *Predkladacia správa*. In: [cit. 27.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=554205>

⁷⁸ Ustanovenie § 157 ods. 4 zákona o sociálnom poistení.

⁷⁹ NRSR. 2024. *Predkladacia správa*. In: [cit. 27.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=554205>

z celkového objemu výdavkov Sociálnej poisťovne.⁸⁰ A ako sme uviedli vyššie, na zabezpečenie platobnej schopnosti Sociálnej poisťovne v jednotlivých fondoch budú slúžiť prostriedky z rezervného fondu solidarity, vnútorné zdroje Sociálnej poisťovne vrátane presunov peňažných prostriedkov medzi jednotlivými fondami⁸¹ a v neposlednom rade dotácie zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.⁸² Podľa odhadov o výške dotácií Sociálnej poisťovne je zrejmé, že na jej dofinancovanie budú smerovať značné finančné prostriedky. Hospodársku situáciu poisťovne zhoršuje aj rastúci počet poistencov, ktorí platia len minimálne odvody alebo sa plateniu odvodov úplne vyhýbajú. Štát preto bude musieť podporovať jej financovanie aj v nasledujúcich rokoch.

⁸⁰SP. 2025. *Hospodárenie Sociálnej poisťovne*. [online]. Dostupné na: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.socpoist.sk%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2025-02%2FHospod%25C3%25A1renie%2520Soci%25C3%25A1nej%2520pois%25C5%25A5ovne.xls&wdOrigin=BROWSELINK>

⁸¹ Z ustanovenia § 122 ods. 4 písm. g) Zákona o sociálnom poistení vyplýva oprávnenie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne po schválení dozornou radou, rozhodnúť o použití finančných prostriedkov základného fondu, vykazujúcich prebytok na poskytnutie finančnej výpomoci do iného základného fondu, v ktorom nie je dostatok finančných prostriedkov.

⁸² NRSR. 2024. *Predkladacia správa*. In: [cit. 27.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=554205>

2 Ciel' práce

Cieľom tejto diplomovej práce je priblížiť vplyv platenia minimálnych odvodov na kvalitu života poistníka v Slovenskej republike ako aj celej spoločnosti pri vzniku vybraných sociálnych udalostí.

Čiastkové ciele:

1. Preskúmať súčasné stratégie znižovania odvodovej záťaže zo strany jednotlivcov a zamestnávateľov a následne poukázať na problematiku minimálnych odvodov v rámci systému sociálneho zabezpečenia.
2. Uviesť aké sú kontrolné orgány pri odvodovej povinnosti.
3. Prostredníctvom modelových príkladov ilustrovať dlhodobé dôsledky minimálnych odvodov na sociálnu ochranu v produktívnej a post-produktívnej fáze života.
4. Skúmať možnosti zabezpečenia jednotlivca pri výskyte sociálnej udalosti prostredníctvom nástrojov sociálneho zabezpečenia a identifikovať priestor na ich optimalizáciu.
5. Zhodnotiť dopady minimálnych odvodov z pohľadu ich celospoločenského vplyvu, najmä v kontexte verejných financií, solidarity a sociálnej spravodlivosti.

3 Metodika práce a metody skúmania

Skúmaným objektom tejto diplomovej práce je problematika vplyvu minimálnych odvodov na kvalitu života poistencov na Slovensku. Cieľom je analyzovať dopady minimálnych sociálnych odvodov na jednotlivca i spoločnosť najmä v kontexte vzniku sociálnych udalostí, akými sú práceneschopnosť, materstvo, tehotenstvo, invalidita, odchod do dôchodku či úmrtie.

Teoretická časť práce je postavená na dôslednom štúdiu odbornej literatúry, právnych noriem a sekundárnych zdrojov, ktoré sa zaoberajú sociálnym poistením, odvodovým zaťažením a systémom sociálneho zabezpečenia. Využitie boli predovšetkým odborné publikácie z oblasti ekonomiky, verejnej politiky a práva sociálneho zabezpečenia, ako aj články z vedeckých a odborných časopisov.

Dôležitú súčasť tvorila analýza legislatívneho rámca platného na Slovensku, predovšetkým Zákona o sociálnom poistení, Zákonníka práce, Zákona o minimálnej mzde a ďalších relevantných predpisov. Cieľom teoretickej časti práce bolo vytvoriť komplexný základ pre následnú kvantitatívnu a kvalitatívnu analýzu.

Empirická časť práce čerpala zo sekundárnych dát, ktoré boli získané z verejne dostupných databáz a oficiálnych inštitúcií, ako sú Sociálna poisťovňa, ŠÚ SR, MPSVR SR, a NBS, NPI. Použité boli aj správy OECD, ILO a Eurostatu.

Súčasťou empirickej časti práce bola kvantitatívna analýza aktuálnych foriem vyhýbania sa plateniu odvodov, ktoré sú v súčasnosti na Slovensku rozšírené. V práci boli identifikované najčastejšie stratégie, ktoré jednotlivci alebo zamestnávateľia využívajú s cieľom minimalizovať odvodovú povinnosť. Práca popisuje aj legislatívne opatrenia, ktorými sa zákonodarca snažil zamedziť obchádzaniu odvodovej povinnosti.

Ako protiváha týchto optimalizačných a obchádzajúcich stratégií bola v práci skúmaná aj problematika kontrolných mechanizmov zameraných na odhaľovanie nelegálneho zamestnávania a obchádzania povinností. Analyzovala sa úloha Inšpektorátov práce, Sociálnej poisťovne a Finančnej správy, ktoré majú kompetenciu kontrolovať, či subjekty dodržiavajú zákonom stanovené pravidlá týkajúce sa zamestnávania a odvádzania poistného na sociálne poistenie.

Práca sa opierala o zverejnené kontrolné správy, ktoré poskytujú údaje o početnosti a typológii porušení s ohľadom na cieľové kontrolované skupiny. Najčastejšie sa kontrolujú menšie spoločnosti v gastronomickom sektore, v stavebníckom sektore, či iné rizikové

odvetvia. Zistenia poukázali na stále pretrvávajúci výskyt nelegálneho zamestnávania, fiktívnych dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, nesprávneho charakterizovania zamestnaneckého vzťahu a obchádzania povinností SZČO.

Práca bola doplnená o výpočtovú časť prostredníctvom modelových prípadov, vytvorených pre simuláciu dôsledkov minimálnych odvodov na konkrétne situácie jednotlivcov, zamestnanca a SZČO, pri výskyte sociálnych udalostí. Výstupom bol výpočet výšky dávok pri rôznej dĺžke poistenia, a odlišnej výšky vymeriavacieho základu. Analýza poskytla komplexnejší pohľad na dôsledky a systémové slabiny minimálnych odvodov sociálneho zabezpečenia na Slovensku.

Pri spracovaní údajov bola použitá kvantitatívna analýza zameraná na výpočty výšky sociálnych dávok (napr. nemocenské, materské, dôchodok) pri minimálnych vymeriavacích základoch. Výsledky boli následne interpretované prostredníctvom komparácie, ktorá umožnila porovnať výšku dávok plynúci zo systému sociálneho zabezpečenia pri výskyte jednotlivých typov sociálnych udalostí. Na pochopenie širších súvislostí a na odvodenie a formulovanie záverov boli využité aj induktívno-deduktívne postupy, ktoré umožnili preniesť poznatky z jednotlivých prípadov do všeobecnej roviny a spätne ich konfrontovať s realitou slovenského systému sociálneho zabezpečenia.

4 Výsledky práce a diskusia

4.1 Obchádzanie odvodovej povinnosti

Jednou z najčastejších foriem obchádzania pracovného práva na Slovensku bola tzv. práca „na čierno“, pri ktorej zamestnávateľ neprihlásil a neodvádzal za zamestnanca do systému sociálneho a zdravotného poistenia. Cieľom zamestnávateľov bolo ušetriť na odvodoch a znížiť náklady, pričom zamestnanci prichádzali o nárok na základné sociálne zabezpečenie, ako je dôchodok, nemocenské dávky či podpora v nezamestnanosti. V reakcii na takéto praktiky sa sprísnilo kontroly aj legislatíva. Do popredia sa dostala aj otázka minimálnych odvodov, ktoré sú naviazané na výšku minimálnej mzdy. Ich cieľom je zabezpečiť aspoň základnú úroveň sociálnej ochrany pre všetkých zamestnancov a zároveň zabrániť ďalšiemu oslabovaniu verejných fondov. Táto časť práce sa zameriava na spôsoby obchádzania odvodovej povinnosti a na to, ako štát prostredníctvom legislatívy túto prax obmedzil.

4.1.1 Práca „na čierno“ a obchádzanie odvodovej povinnosti

Jednou z najrozšírenejších foriem nelegálneho zamestnávania na Slovensku v minulosti bola tzv. práca „na čierno“, teda výkon práce bez riadne uzavretého pracovného pomeru. Typicky išlo o situácie, keď zamestnávateľ neprihlásil zamestnanca do systému sociálneho⁸³ a zdravotného poistenia⁸⁴ alebo keď zamestnanec pracoval bez pracovnej zmluvy. Mzda sa v takých prípadoch vyplácala v hotovosti, bez akéhokoľvek oficiálneho záznamu. Cieľom zamestnávateľov bolo znížiť náklady na odvody a administratívnu záťaž, ktoré by inak museli odvádzať z riadne priznanej mzdy.

Ďalšou častou praktikou bolo vyplácanie časti mzdy „na ruku“, pričom v pracovnej zmluve bola uvedená len minimálna mzda. Takýmto spôsobom sa umelo znižoval vymeriavací základ, čím sa znižovalo aj odvodové zaťaženie.

Aj keď legislatíva a kontrolné mechanizmy inšpektorátov práce boli v posledných rokoch sprísnené, práca na čierno sa stále objavuje, predovšetkým v stavebníctve, gastronómii a pri sezónnych prácach.⁸⁵ Tento typ zamestnávania zásadne poškodzuje práva

⁸³ Ustanovenie § 231 ods. 1 Zákona o sociálnom poistení hovorí o povinnosti zamestnávateľa prihlásiť zamestnanca na nemocenské, dôchodkové poistenia a poistenie v nezamestnanosti najneskôr pred začatím výkonu činnosti zamestnanca.

⁸⁴ Ustanovenie § 24 ods. 1. Zákona o zdravotnom poistení stanovuje, že zamestnávateľ je povinný prihlásiť zamestnanca do zdravotnej poisťovne do 8 pracovných dní od vzniku pracovného pomeru.

⁸⁵ NIP. 2024. *Správa o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní za rok 2023* [online]. [cit. 2025-04-18]. Dostupné z: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf>. s. 10-20.

zamestnancov – na rozdiel od iných foriem obchádzania odvodov, pri ktorých existuje aspoň minimálna sociálna ochrana, práca na čierno znamená úplnú stratu nároku na dávky z pod systému sociálneho zabezpečenia.

V minulosti boli legislatívne opatrenia slabšie a vyplácanie miezd v hotovosti bolo bežnou praxou. Hoci dnes už prevládajú bezhotovostné platby, hotovostné vyplácanie odmeny nie je zakázané. Od 1. júla 2023 sa však zjednotil limit na hotovostné platby podľa zákona č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti. Pre fyzické aj právnické osoby platí jednotný strop 15 000 € bez ohľadu na dôvod platby.⁸⁶ Cieľom tejto úpravy je obmedziť pranie špinavých peňazí, zvýšiť transparentnosť finančných tokov, zamedziť daňovým a odvodovým únikom a obmedziť financovanie nelegálnych aktivít vrátane práce na čierno.

Kontrole nelegálneho zamestnávania sa podrobnejšie venujeme v kapitole 4.2, kde sme sa zamerali na tento fenomén pre jeho výrazné rozšírenie a zásadný vplyv na kvalitu života jednotlivca. Kým pri iných formách obchádzania odvodovej povinnosti existuje aspoň základná sociálna ochrana, práca na čierno zamestnanca úplne oberá o nárok na dávky a ochranu zo systému sociálneho zabezpečenia. Okrem negatívnych dopadov na samotného zamestnanca má tento jav aj závažný vplyv na verejné financie. Zákonodarca preto na nové spôsoby obchádzania odvodových povinností reaguje priebežnými novelizáciami právnych predpisov. V nasledujúcej časti preto predstavíme vybrané formy takéhoto obchádzania a spôsoby ich legislatívneho riešenia.

4.1.2 Fiktívni živnostníci tzv. švarcsystém

Slovenská republika patrí medzi krajiny s pomerne vysokým daňovo-odvodovým zaťažením, čo často vedie zamestnávateľov k hľadaniu spôsobov optimalizácie nákladov. Jedným z najvýraznejších a dlhodobo sledovaných fenoménov je tzv. švarcsystém. Ide o zamestnávanie osôb prostredníctvom živnostenského oprávnenia namiesto uzatvárania pracovnoprávneho vzťahu. Tento model umožňuje zamestnávateľom znížiť daňové a odvodové zaťaženie, keďže SZČO platia nižšie odvody ako zamestnanci.

Pojem švarcsystém vznikol v Českej republike, kde ho preslávil podnikateľ Miroslav Švarc, ktorý prepustil zamestnancov a znovu ich „zamestnal“ ako živnostníkov. Tento model sa rozšíril aj na Slovensko a v súčasnosti sa vyskytuje najmä v sektore stavebníctva, IT a

⁸⁶ *Pred 1.7.2003 bol limit stanovený v závislosti od typu subjektu. 5 000 € pre PO a 15 000 € pre FO podľa Zákona č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti.

logistiky. Podľa odhadov MF SR a NKÚ sa v roku 2023 počet fiktívnych živnostníkov pohyboval medzi 100 000 a 123 000 osôb.⁸⁷

Fiktívna živnosť vzniká, keď osoba pracuje pre jedného odberateľa za podmienok typických pre závislú prácu, ktorá má byť vykonávaná v pracovnom pomere.⁸⁸ Zamestnávanie na živnosť v takýchto prípadoch je teda v rozpore so zákonom. Slovenský zákonodarcia reagoval na tento problém prijatím zákona o nelegálnom zamestnávaní, ktorý definuje znaky nelegálnej práce a stanovuje zamestnávateľom prísne sankcie vo forme pokuty od 2 000 do 200 000 €, a to aj za každý deň trvania nelegálneho vzťahu. V prípade zistenia porušenia dochádza k pre-kvalifikovaniu živnostníka späť do pracovného pomeru s povinnosťou doplatenia plných odvodov.⁸⁹

Rozdiely v odvodovom zaťažení sú výrazné. Podľa analýz INESS a UHP zamestnanec na odvodoch odvedie približne 48,6 % z hrubej mzdy, zatiaľ čo SZČO odvádza iba približne 33,15 %. Okrem toho SZČO nemajú zákonný nárok na platenú dovolenku, stravné či odstupné. Ukončenie spolupráce je preto jednoduchšie a lacnejšie.⁹⁰ Táto flexibilita robí živnostnícky model pre zamestnávateľov mimoriadne atraktívnym.

Dlhodobé dôsledky tejto praxe sú však problematické. Fiktívni živnostníci, ktorí často platia odvody z minimálneho vymeriavacieho základu, majú nárok len na minimálne dôchodky a obmedzené dávky v nezamestnanosti, pri PN-ke, OČR-ke či materskej.⁹¹ Ich zdravotná starostlivosť je pritom dotovaná zamestnancami v riadnom pracovnom pomere, čím vzniká problém tzv. čierneho pasažiera v sociálnom systéme.⁹² Celkovo sa odhaduje, že štát každoročne prichádza o 170 až 250 miliónov eur na odvodoch a daniach zo závislej práce. Napriek týmto stratám nemožno predpokladať, že všetkých fiktívnych živnostníkov by bolo možné transformovať na zamestnancov.⁹³

⁸⁷ MF SR. 2024. *Hľadáme spoľahlivého zamestnanca. Podmienka: na živnosť*. [online]. Dostupné na: [fiktivni_zivnostnici_komentar-uhp_maj2024.pdf](#) s.7.

⁸⁸ Ustanovenie § 1 ods. 1 Zákonníka práce (zákon č. 311/2001 Z. z.)

⁸⁹ HRONČEK & PARTNERS, s. r. o., 2024, *Nelegálne zamestnávanie živnostníkov alebo tzv. švarcsystém*. [online]. [cit. 20.04.2025]. Dostupné na: [Nelegálne zamestnávanie živnostníkov alebo tzv. švarcsystém | Hronček & Partners](#)

⁹⁰ HRONČEK & PARTNERS, s. r. o., 2024, *Nelegálne zamestnávanie živnostníkov alebo tzv. švarcsystém*. [online]. [cit. 20.04.2025]. Dostupné na: [Nelegálne zamestnávanie živnostníkov alebo tzv. švarcsystém | Hronček & Partners](#)

⁹¹ NIP. 2024. *Správa o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní za rok 2023* [online]. [cit. 2025-04-18]. Dostupné z: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf>, s. 10.

⁹² MF SR. 2024. *Hľadáme spoľahlivého zamestnanca. Podmienka: na živnosť*. [online]. Dostupné na: [fiktivni_zivnostnici_komentar-uhp_maj2024.pdf](#) s.7.

⁹³ MF SR. 2024. *Hľadáme spoľahlivého zamestnanca. Podmienka: na živnosť*. [online]. Dostupné na: [fiktivni_zivnostnici_komentar-uhp_maj2024.pdf](#). s. 9.

Odlíšiť skutočných a fiktívnych živnostníkov je však náročné. Časť odborníkov preto navrhuje zjednotenie daňovo-odvodového zaťaženia SZČO a zamestnancov.⁹⁴ Je však potrebné zvážiť, že živnostníci sú jednou z kľúčových skupín poháňajúcich ekonomiku, a ich vyššie zaťaženie by mohlo znížiť motiváciu k podnikaniu. Riešením situácie by mohlo byť lepšie definovanie závislej práce a posilnenie kontrolnej činnosti inšpektorátov práce zavedením systémových opatrení proti čiernemu zamestnávaniu.

4.1.3 Využívanie dividend namiesto mzdy

Dividenda je zisk vyplatený daňovníkovi po skončení účtovného obdobia, pričom najprv sa z dosiahnutého zisku dopĺňa rezervný fond. Časť zisku sa môže použiť na úhradu neuhradenej straty z minulých rokov a zvyšok sa môže využiť na výplatu podielov na zisku spoločníka, prípade zamestnancom ako odmena ku mzde. Taktiež môžu byť vytvorené prostriedky použité aj na doplnenie základného imania spoločnosti, prípadne na účely investícií. O prerozdelení zisku rozhodne valné zhromaždenie.⁹⁵

V minulosti sa na Slovensku medzi podnikateľmi rozšírila prax vyplácania si príjmu formou dividend namiesto mzdy. Motiváciou bolo zníženie celkového odvodového zaťaženia, keďže dividendy nepodliehajú platbe sociálnych odvodov. Dlhú dobu sa z nich neplatili ani zdravotné odvody. Tento spôsob odmeny sa tak stal legálnou formou optimalizácie daňovo-odvodového zaťaženia najmä u vlastníkov firiem, ktorí si vyplácali minimálnu mzdu a väčšinu zisku si ponechávali ako kapitálový výnos.

Dividendy vyplácané pred rokom 2004 boli zdaňované ako daň z príjmu vo výške 25 %. Dividendy, ktoré boli vyplatené v zdaňovacom období medzi rokmi 2004 až 2016 nie sú premetom dane z príjmov FO. Teda daňová záťaž na dividendy FO v tom období bola 0 %. Sociálne a zdravotné odvody sa z týchto príjmov neplatili.⁹⁶ Štát nepristupoval k dividendám ako k príjmu zo závislej činnosti. Vlastníci firiem si preto často vyplácali nízke mzdy a využívali dividendy ako hlavný zdroj príjmu bez povinnosti platiť odvody.

⁹⁴ TREND. 2024. *Desaťtisíce Slovákov fungujú v pasci z donútenia. Štát to ide dôkladne analyzovať*. [online]. [cit. 2025-04-18]. Dostupné na: <https://www.trend.sk/financie/desattisice-slovakov-funguju-pasci-podnikania-donutenia-stat-to-ide-dokladne-analyzovat>

⁹⁵ ULPIANUS, 2017. *Právo na dividendu – nie je všetko zlato, čo sa blyští*. Blogový článok. 31.05.2017. Dostupné na internete: <https://www.ulpianus.sk/blog/pravo-na-dividendu-nie-je-vsetko-zlato-co-sa-blysti>

⁹⁶ PwC Slovensko. *Dane do vrečka 2023* [online]. [cit. 27. 4. 2025]. Dostupné na: https://www.pwc.com/sk/sk/assets/PDFs/dane_do_vrecka_digital.pdf, s. 9.

Od 1. januára 2013 nadobudla účinnosť novela zákona o zdravotnom poistení,⁹⁷ ktorá zaviedla povinnosti platby zdravotných odvodov vo výške 10 % na dividendy. Táto zmena vyvolala medzi podnikateľmi silnú vlnu nesúhlasu a bola následne vypustená⁹⁸ novelizáciou v roku 2014.

Dividendy vyplatené zo ziskov rezidentskej krajiny, vykázaných počas zdaňovacieho obdobia od 1.1.2017 sú zaťažené 7 % zrážkovou daňou.⁹⁹ Ak spoločnosť vyplácajúca dividendu nie je spolupracujúcou krajinou, ktorá by so Slovenskou republikou mala uzatvorenú Zmluvu o zamedzení dvojitého zdanenia, tak je táto dividendu zaťažená zrážkovou daňou 35 %. Od 1.1.2024 sa v rámci konsolidačných opatrení¹⁰⁰ zvýšila výška zrážkovej dane na dividendy zo zisku vykazanom za zdaňovacie obdobie začínajúce 1.1.2024 zo 7 % na 10 %.

Podiel na zisku môže byť vyplatený aj zamestnancovi a konateľovi bez účasti na základnom imaní spoločnosti ako odmena pre zvýšenie jeho motivácie na dosahovaní firemných plánov. Táto odmena sa považuje za príjem zo závislej činnosti, preto musí byť zahrnutá vo vymeriavacom základe zamestnanca, či konateľa podľa pracovnej zmluvy, ktorú má so spoločnosťou uzavretú.¹⁰¹ Z daného VZ sa následne uhradia sociálne, zdravotné odvody.

Ak spoločnosť dlhodobo vypláca konateľom a zamestnancom nízke mzdy, a zároveň vysoké dividendy, môže to byť považované za obchádzanie odvodovej povinnosti. Daňový úrad má v takom prípade právomoc preskúmať, či nejde o tzv. skrytú mzdu, a vyžadovať zaplatenie dodatočných odvodov aj daní. Zdanenie dividend na Slovensku prešlo od roku 2004 viacerými fázami. Od úplného oslobodenia od odvodov, cez dočasné zavedenie zdravotných odvodov v roku 2013, až po ich zrušenie. V súčasnosti je vyplácanie dividend výhodnejšie než mzda, avšak nesie so sebou riziko právneho sporu v prípade výplaty neprimerane vysokej dividendy ku výške vyplatenej mzdy.

⁹⁷ Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve v znení neskorších predpisov, 2004. Novela zákona účinná od 1. 1. 2014 – vypustenie § 10b ods. 1 písm. d).

⁹⁸ Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve v znení neskorších predpisov, 2004. Novela účinná od 1. 1. 2014 – vypustenie § 10b ods. 1 písm. d).

⁹⁹ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení konsolidačného balíčka. Novelizácia § 43 ods. 3 písm. e) účinná od 1. januára 2024.

¹⁰⁰ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení konsolidačného balíčka. Novelizácia § 43 ods. 3 písm. e) účinná od 1. januára 2024.

¹⁰¹ Môže sa jednať o mandátnu zmluvu, zmluvu o výkone funkcie konateľa alebo môže mať so spoločnosťou uzavretú aj pracovnú zmluvu. Zdroj: VAŠIČKOVÁ, J. 2024. *Pozrite sa, aké daňové povinnosti na vás čakajú v súvislosti s rozdelením zisku za rok 2023*. In: *Podnikajte.sk* [online] [cit. 27.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.podnikajte.sk/dan-z-prijmov/zdanovanie-dividend-2024-rozdelenie-zisku-2023>

4.1.4 Zneužívanie dohôd a skrátených úväzkov

Jednou z rozšírených foriem optimalizácie mzdových nákladov zamestnávateľov na Slovensku je využívanie skrátených úväzkov a dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru ako sú dohody o vykonaní práce, dohody o brigádnickej práci študentov a dohody o pracovnej činnosti. Hoci tieto formy zamestnávania nie sú nelegálne, v praxi bývajú častokrát zneužívané na účely zníženia odvodového zaťaženia.

Zneužívanie skrátených úväzkov dochádza vtedy, ak zamestnávateľ formálne zamestná pracovníkov na skrátený pracovný úväzok, pričom títo zamestnanci v skutočnosti vykonávajú prácu v rozsahu plného pracovného úväzku.¹⁰² Cieľom tejto praktiky je znižovanie odvodovej povinnosti, keďže výška odvodov sa odvíja od výšky mzdy.

Dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru sa tešili obľube najmä kvôli nízkym sociálnym a zdravotným odvodom v porovnaní s bežnými pracovnými zmluvami. Táto výhoda viedla mnohé spoločnosti k systematickému nahrádzaniu pracovných zmlúv dohodami, čím sa znížila odvodová povinnosť voči Sociálnej poisťovni a zdravotným poisťovni.

Zákonodarca reagoval na túto situáciu postupným zvyšovaním odvodov pri dohodách vykonávaných mimo pracovného pomeru. Výnimku stále predstavujú študenti a dôchodcovia, ktorí si môžu uplatniť odvodovú úľavu na príjem do 200 € mesačne.¹⁰³ Po prekročení tejto hranice študentom vzniká povinnosť platiť odvody na starobné a invalidné poistenie. Zamestnávateľ za študenta, ktorý si uplatnil odvodovú úľavu, musí odvieť odvody na dôchodkové poistenie a do rezervného fondu solidarity z príjmu nezníženého o odvodovú úľavu. Úrazové a garančné poistenie zamestnávateľ za študenta odvádza vo výške celého VZ.¹⁰⁴ Napriek týmto opatreniam sa najmä v sektoroch gastronómie, maloobchodu či IT aj naďalej stretávame s dlhodobým zamestnávaním formou dohôd, aj keď ide o prácu zodpovedajúcu trvalému pracovnému pomeru.

Pre dohody platia zákonom stanovené limity ohraničujúce množstvo odpracovaných hodín. Pri dohode o vykonaní práce je to maximálne 350 hodín ročne,¹⁰⁵ pri dohode o pracovnej činnosti priemerne 10 hodín týždenne počas celého trvania dohody¹⁰⁶ a pri dohode

¹⁰² Ustanovenie § 49 Zákonníka práce

¹⁰³ NIP. 2024. *Dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru*. [online]. [cit. 20.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.ip.gov.sk/dohody-o-pracach-vykonavanych-mimo-pracovneho-pomeru/>

¹⁰⁴ Ustanovenie § 227a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

¹⁰⁵ Ustanovenie § 76 ods. 1 Zákonníka práce

¹⁰⁶ Ustanovenie § 75 ods. 2 Zákonníka práce

o brigádnickej práci študenta priemerne 20 hodín týždenne. Osobitným problémom sú brigádnicke dohody, ktoré bývajú zneužívané na dlhodobú prácu, hoci sú určené iba na príležitostnú činnosť. V takýchto prípadoch ide často o skryté zamestnávanie, pri ktorom študent pracuje viac ako je zákonom stanovený limit.

Ako reakcia na tieto praktiky bola sprísnená legislatíva a zavedené prísnejšie kontroly zo strany Sociálnej poisťovne, úradov práce a inšpektorátov práce. V prípade zistenia nesúladu môže dôjsť k prekvalifikovaniu pracovného vzťahu a k uloženiu sankcií zamestnávateľovi.

4.1.5 Agentúrne zamestnávanie

Agentúrne zamestnávanie je forma zamestnávania v zmysle ust. § 29 ods. 1 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“. Pri agentúrnom zamestnávaní vystupujú traja aktéri. Je ním zamestnanec, ktorý vykonáva prácu „v teréne“ a má uzatvorenú pracovnú zmluvu¹⁰⁷ s agentúrou dočasného zamestnávania, ďalej len ADZ. Druhým subjektom je samotná ADZ. Následne je tu tretí subjekt a to užívateľský zamestnávateľ, čo predstavuje spoločnosť, pre ktorú zamestnanec reálne vykonáva prácu. Na vykonávanie agentúrneho zamestnávania je potrebné, aby mala ADZ povolenie od Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR na vykonávanie tejto činnosti. ADZ zodpovedá za mzdu a pracovnoprávne vzťahy zamestnanca.¹⁰⁸ Pri agentúrnom zamestnávaní v minulosti dochádzalo ku zneužívaniu pracovného pomeru zo strany ADZ.

Pred novelou Zákonníka práce¹⁰⁹ v roku 2015 platili pre agentúry dočasného zamestnávania voľnejšie podmienky. Dohodení zamestnanci nemuseli mať rovnakú výšku mzdy ako mali pracovníci na obdobných pracovných miestach u zamestnávateľa, kde ADZ sprostredkovali zamestnanca. Taktiež im nemuseli byť priznané rovnaké benefity ani právna ochrana, ako platila pre zamestnancov v tej spoločnosti, kde boli zamestnanci dočasne priradení. Neexistovala zákonná povinnosť rovnakých podmienok pre zamestnancov agentúry. Agentúra si brala províziu pri dohodení zamestnanca z celej sumy, ktorú platil

¹⁰⁷ Ustanovenie § 58 zákona č. 14/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Zákonník práce.

¹⁰⁸ MICHALÍKOVÁ, V., 2025. AKMV. *Povinnosti agentúr dočasného zamestnávania (2025)* | AKMV. In: [cit. 19.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.akmv.sk/povinnosti-agentury-docasneho-zamestnavania/>

¹⁰⁹ Ustanovenie § 58 zákona č. 14/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Zákonník práce.

užívateľský zamestnávateľ, a zároveň mohla vyplácať zamestnancovi nižšiu mzdu.¹¹⁰ Z nižšej mzdy plynuli aj nižšie sociálne aj zdravotné odvody. ADZ si týmto spôsobom znižovala mzdové náklady, čo jej prinášalo vyšší zisk. Nižšie zákonné odvody viedli k zníženým príjmom štátu z daní a odvodov.

Po novele Zákonníka práce¹¹¹ zákon jasne prikazuje, že zamestnancovi musia byť poskytnuté rovnako priaznivé pracovné a mzdové podmienky ako má porovnateľný zamestnanec u užívateľského zamestnávateľa. Rovnaké mzdové podmienky ako ich kolegovia v tej spoločnosti. Inak zamestnancovi vzniká nárok na dorovnanie mzdy do 15 dní od výplatného termínu. Po novele zákona si ADZ nesmie zvyšovať zisk znížením mzdy zamestnancovi.¹¹² Zisk alebo provízia agentúry je po novele zákona hradená výlučne užívateľským zamestnávateľom, ku ktorému je zamestnanec pridelený. Zamestnancovi musí byť vyplatená plnohodnotná mzda vo výške, akú by dostal, ak by pracoval priamo u zamestnávateľa, bez aktéra ADZ.¹¹³

4.2 Kontroly na zamedzenie obchádzania odvodovej povinnosti

Všetky vyššie uvedené prípady obchádzania odvodovej povinnosti viedli k postupnému spevňovaniu legislatívy, aby sa zabránilo únikom na daniach a odvodoch. Slovensko sa v tomto ohľade prikláňa k štandardom Európskej únie vytvárať spravodlivé podmienky pre všetky formy práce a zamestnávania. Ak niekto tieto schémy zneužíva, riskuje pokuty, doplatenie odvodov a daní, ba dokonca trestné stíhanie za daňovo-odvodové úniky.

V tejto časti práce sa podrobnejšie zameriame na problematiku práce na čierne a nelegálneho zamestnávania, keďže ide o najčastejší a pravdepodobne aj najznámejší spôsob porušovania pravidiel legálneho zamestnávania. Vo všeobecnosti je kontrola dodržiavania pracovnoprávných noriem kontrolovaná orgánmi štátnej správy v oblasti inšpekcie práce

¹¹⁰ MICHALÍKOVÁ, V., 2025. AKMV. *Povinnosti agentúr dočasného zamestnávania (2025)* | AKMV. In: [cit. 19.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.akmv.sk/povinnosti-agentury-docasneho-zamestnavania/>

¹¹¹ Ustanovenie § 58 zákona č. 14/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Zákonník práce

¹¹² MPSVR SR. 2025. *Agentúry dočasného zamestnávania*. [online]. [cit. 13.04.2025]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nestatne-sluzby-zamestnanosti-agentury-docasneho-zamestnavania.html?page_id=13034

¹¹³ MPSVR SR. 2025. *Agentúry dočasného zamestnávania*. [online]. [cit. 13.04.2025]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nestatne-sluzby-zamestnanosti-agentury-docasneho-zamestnavania.html?page_id=13034

a to MPSVR, NIP a inšpektorátmi práce.¹¹⁴ Kontroly nelegálneho zamestnávania sú vykonávané Inšpektorátmi práce. Pri potvrdení, že ide o nelegálne zamestnávanie môžu kontrolné orgány udeliť pokutu v rozmedzí 2 000 € až 200 000 €. ¹¹⁵

Prešetrovanie situácií nelegálneho zamestnávania v rokoch 2022 a 2023 boli spojené doznievajúcimi dôsledkami pandémie COVID-19 a s hromadnou migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín v dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine. Európska únia vytvorila mechanizmus dočasnej ochrany, ktorý osobám na úteku pred inváziou poskytol právnu ochranu, dočasné útočisko a uľahčený prístup na trh práce. Zároveň sa automaticky predĺžila platnosť prechodného pobytu a trvalého pobytu v čase od vyhlásenia núdzového stavu až do uplynutia jedného mesiaca od odvolania krízovej situácie.¹¹⁶ Inšpektoráty práce spozorovali nárast prípadov nelegálneho zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín. Samotná kontrola inšpekcie práca sa zameriava na kontrolu zákazu nelegálneho zamestnávania, na dodržiavanie pracovnoprávných predpisov, zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.¹¹⁷

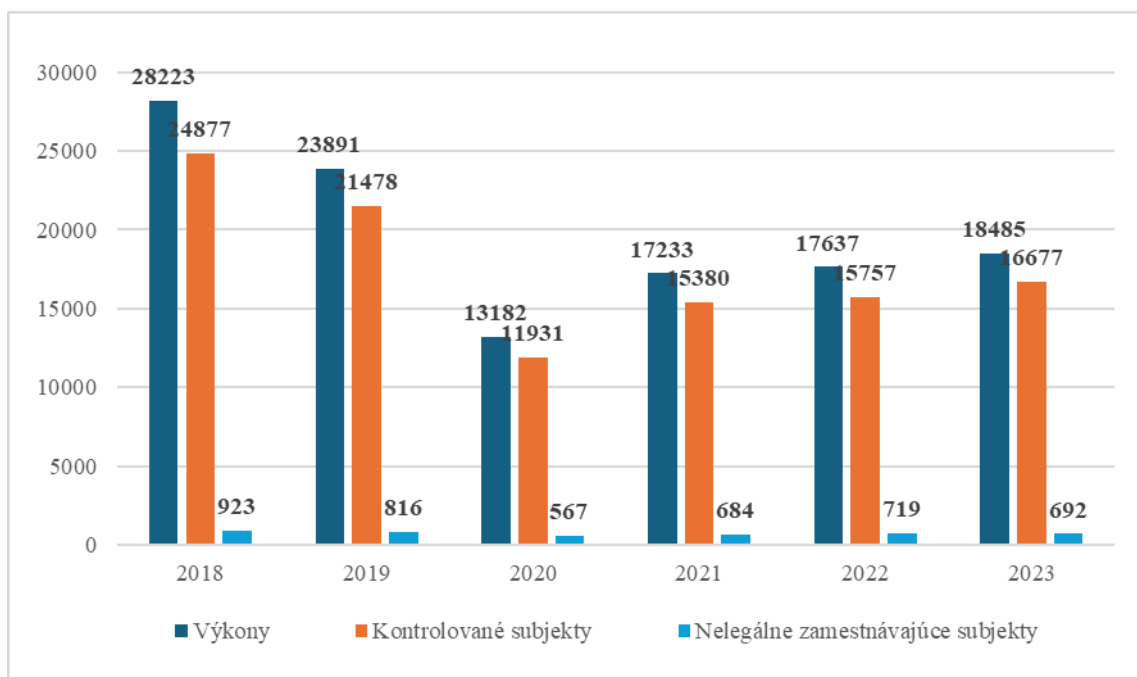
¹¹⁴ HRONČEK & PARTNERS, s. r. o., 2024, *Nelegálne zamestnávanie živnostníkov alebo tzv. švarcsystém*. [online]. [cit. 20.04.2025]. Dostupné na: Nelegálne zamestnávanie živnostníkov alebo tzv. švarcsystém | Hronček & Partners.

¹¹⁵ MF SR. 2024. *Hľadáme spoľahlivého zamestnanca. Podmienka: na živnosť*. [online]. [cit. 10.02.2025]. Dostupné na: fiktivni_zivnostnici_komentar-uhp_maj2024.pdf, s. 14-18.

¹¹⁶ NIP. 2023. *Informatívna správa o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2023*. [online]. [cit. 10.02.2025]. Dostupné na: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf> . s. 10-13.

¹¹⁷ NIP. 2023. *Informatívna správa o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2023*. [online]. [cit. 10.02.2025]. Dostupné na: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf> . s. 3.

Graf 7: Kontrolované subjekty a subjekty zistené pri nelegálnom zamestnávaní

Zdroj: NIP (Národný inšpektorát práce)

Inšpektorát práce v roku 2023 vykonal 18 485 kontrol zameraných na odhalenie nelegálnej práce a zamestnávania, počas ktorých skontroloval 16 677 podnikateľských subjektov. Skontrolovali 34 508 FO vykonávajúcich prácu na pracoviskách týchto kontrolovaných podnikateľských subjektov. Inšpektorát práce odhalil 692 zamestnávateľov, ktorí nelegálne zamestnávali svojich zamestnancov. Počet nelegálne zamestnávaných osôb bol 1 172.¹¹⁸ Majoritná časť nelegálne zamestnávaných FO pracovali bez uzatvorenia pracovnej zmluvy a bez prihlásenia daného zamestnanca do Sociálnej a zdravotnej poisťovne. Nelegálne zamestnávanie fiktívnych živnostníkov bolo zistené iba u 2 % odhalených firiem.¹¹⁹

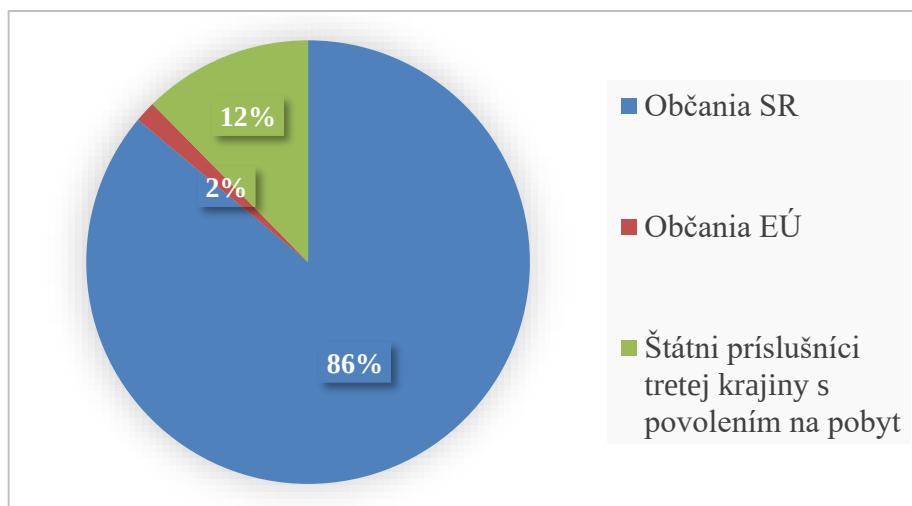
Z celkového počtu odhalených prípadov bolo 14 % cudzincov. Okrem toho bolo zistených 35 prípadov zamestnávania mladistvých osôb, čo predstavuje 0,4%. Zákaz nelegálneho zamestnávania bol ako aj v pominulých rokoch porušovaný najmä malými zamestnávateľmi do 9 zamestnancov. Jednalo sa hlavne o spoločnosti s ručením

¹¹⁸ NIP. 2023. *Informatívna správa o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2023*. [online]. [cit. 10.02.2025]. Dostupné na: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf> . s. 10.

¹¹⁹ NIP. 2023. *Informatívna správa o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2023*. [online]. [cit. 10.02.2025]. Dostupné na: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf> . s. 5-10.

obmedzeným.¹²⁰ Inšpektorát práce bolo v roku 2023 uložil za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania pokuty v celkovej sume 2 493 700 €. V roku 2022 bol počet uložených sankcií približne rovnaký. Sumy vybraných pokút vzrástli o 9,6 % v porovnaní s rokom 2023. Nelegálne zamestnávanie bolo odhalené najmä v odvetví stavebníctva, ktoré tvorilo 36 %, ubytovacích a stravovacích služieb s podielom 14,3 % a vo veľkoobchode a maloobchode s podielom 12,2 %.¹²¹

Graf 8: Pôvod nelegálne zamestnávaných osôb v roku 2023

Zdroj: NIP (Národný inšpektorát práce)

V roku 2023 sa kontrolné orgány stretávali s pomerne novým trendom v nelegálnom zamestnávaní príslušníkov z tretích krajín na základe povolení na pobyt za účelom podnikania. Títo jedinci v skutočnosti vykonávali závislú prácu. Ide o fenomén fiktívnych živnostníkov, ktorý naruša štatistiky o poklese pracovníkov z tretích krajín vykonávajúcich prácu v klasickom pracovnoprávnom vzťahu. Motivátorom zamestnávať cudzincov na živnosť je okrem nižších nákladov aj to, že povolenie na podnikanie je pre cudzincov možné získať jednoduchšie než povolenie na prácu.¹²²

Ďalším častým problémom bola nedeklarovaná práca, ktorá sa prejavila vo formách vyplácania časti odmeny na ruku alebo nesúlalom medzi skutočným pracovným časom a záznamami v evidencií pracovného času.¹²³

¹²⁰ Trend nelegálneho zamestnávania bol najviac prítomný pri mikro-podnikoch (do 9 zamestnancov) aj v rokoch 2018-2013.

¹²¹ NIP. 2023. *Informatívna správa o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2023*. [online]. [cit. 10.02.2025]. Dostupné na: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf>, s. 5-7.

¹²² NIP. 2024. *Správa o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní za rok 2023* [online]. [cit. 2025-04-18]. Dostupné z: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf>, s. 10-13.

¹²³ MF SR. 2024. *Hľadáme spoľahlivého zamestnanca. Podmienka: na živnosť*. [online]. [cit. 10.02.2025]. Dostupné na: [fiktivni_zivnostnici_komentar-uhp_maj2024.pdf](#), s. 15-16.

Na zabránenie nelegálneho zamestnávania je potrebné zvýšenie objemu kontrol o dodržiavaní zákazu nelegálneho zamestnávania. Pričom je potrebná úzka spolupráca Sociálnej poisťovne a inšpekcie práce.¹²⁴ Dostupnosť dát z pracovných ponúk a účtovných závierok je taktiež veľmi nápomocný zdroj údajov pri identifikácii podozrivých zamestnávateľov. Zistené prípady porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania treba potrestať, aby nedochádzalo ku podporovaniu neférového konkurenčného prostredia. Také konanie je v rozpore s funkciami pracovného práva, ktorou dominantnou úlohou je ochrana práv zamestnanca ako ekonomicky slabšieho subjektu aj v časoch, kedy si ochranu neželá.¹²⁵

4.3 Simulácia vplyvu minimálnych odvodov na život jednotlivca a spoločnosti

Sociálne poistenie je dôležitou súčasťou ochrany ľudí v krajine. V rámci Slovenskej republiky poskytuje záchrannú sieť a podporu pri rizikových okolnostiach, s ktorými sa jednotlivci ale aj sociálne skupiny stretávajú na každodennej báze. Dávky poskytované systémom sociálneho zabezpečenia bývajú neprehľadné a byrokraticky náročné na získanie. Úlohou modelových situácií bude pozrieť sa na dávky plynúce zo systému sociálneho poistenia plynúcich z minimálnych odvodov pri vzniku sociálnej udalosti. Popíšeme riziká minimálnych odvodov, ktoré vyplývajú pre jednotlivcov ale aj pre spoločnosť ako celok.

4.3.1 Modelová situácia 1

Prvá domácnosť pozostáva z Adama, Evy a neskôr ich potomka. Adam podniká ako SZČO, ktorý odvádza iba minimálne zdravotné a sociálne odvody. Počas štúdia Eva pracovala na dohodu o brigádnickej práci študenta. Ako brigádnicka Eva nebola povinne nemocensky poistená. Jej mesačný príjem dosahoval do 200 € pričom si uplatnila odvodovú výnimku pre študentov, z ktorého jej príjem nepodliehal povinnému dôchodkovému poisteniu. Po ukončení strednej školy sa Eva zamestнала na plný úväzok za minimálnu mzdu, z ktorej boli uhradené všetky odvody. Do novej práce nastúpila 1.9.2022.

Eva ochorela a bola PN od 13.2.2023 po dobu 7 dní. Do tejto PN-ky bola Eva nemocensky poistená už 90-dní. Rozhodujúce obdobie na výpočet DVZ je od 1.9.2022 do konca mesiaca prechádzajúceho mesiaca, ku ktorému jej vznikla dočasná práceneschopnosť. V tomto prípade je to do konca januára 2023. DVZ nemocenského sa vypočíta ako podiel

¹²⁴ NIP. 2024. *Správa o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní za rok 2023* [online]. [cit. 2025-04-18]. Dostupné z: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf>, s. 10-12.

¹²⁵ NIP. 2024. *Správa o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní za rok 2023* [online]. [cit. 2025-04-18]. Dostupné z: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf>, s. 5.

ročného príjmu a počtu dní v roku rozhodujúceho obdobia, od ktorého sa odpočítajú dni, počas ktorých sa neplatí nemocenské z dôvodu dočasnej PN. Minimálna mzda v roku 2022 bola 646 € a v nasledujúcom roku sa zvýšila na 700 €. V rozhodujúcom období nebola ani jeden deň PN. Výpočet jej nemocenskej dávky je nasledovný.

$$DVZ = \frac{646 \times 4 + 700 \times 1}{30 \text{ (sep)} + 31 \text{ (okt)} + 30 \text{ (nov)} + 31 \text{ (dec)} + 31 \text{ (jan)} - 0}$$

Jej DVZ je 21,4641 €. Počas obdobia PN-ky Eve prináleží náhrada mzdy. Počas prvého až tretieho dňa sa zamestnancovi poskytuje náhrada mzdy vo výške 25 % z DVZ. Teda prvé 3 dni bude jej denná náhrada mzdy vo výške 5,40 €. Za tri dni by dostala 16,098 €. Štvrtý až siedmy deň Eva prináležala náhrada mzdy vo výške 55 % z DVZ, teda 47,2209 €. Eva dostane vyplatenú nemocenskú dávku po zaokrúhlení vo výške 63,40 €.

Ak Eva otehotnie a chce poberať *tehotenské*, musí byť pred pôrodom nemocensky poistená aspoň 270 dní za posledné 2 roky pred začiatkom 13. týždňa tehotenstva. Túto podmienku splnila, preto má nárok na tehotenské. Výška dávky tehotenského je 15 % z DVZ. Túto dávku môže tehotná poberať aj s pracovným, prípadne iným sociálnym príjmom.¹²⁶ Tehotenskú dávku bude poberať až začiatkom roka 2025. Jej mesačný príjem z minimálnej mzdy je 750 € v roku 2024. V roku 2025 sa výška minimálnej mzdy zvýšila na 816 €. Rozhodujúce obdobie pre výpočet tehotenskej dávky je kalendárny roky, ktorý predchádzal roku, v ktorom vznikol nárok na dávku. V Evinom prípade nárok na dávku vznikol až začiatkom roka 2025. DVZ tehotenského sa vypočíta ako podiel ročného príjmu a počtu dní rozhodujúceho obdobia, teda roku 2024. V rozhodujúcom období nečerpala ani deň PN-ky, ani nebola na OČR-ke. Ak by bola čerpala v rozhodujúcom období nejakú z nemocenských dávok, jej rozhodujúce obdobie o tieto dni krátili. Výpočet tehotenského je nasledovný.

$$DVZ = \frac{750 \times 12}{366}$$

DVZ je 24,5901 €. Výška tehotenského na 1 kalendárny deň sa vypočíta ako 15 % z uvedenej sumy. Výpočtom sme dostali 3,6885€, čo je menej ako zákonom stanovená minimálna výška tehotenského. Pre rok 2025 je minimálna výška denného tehotenského je 9,40274 €. Mesačná výška materskej, ktorú bude Eva poberať sa bude počítať z minimálneho DVZ materského, násobeného počtom dní v príslušnom mesiaci až do

¹²⁶ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2. s. 54-55.

skončenia tehotenstva. Ak sa jej 13.-ty týždeň tehotenstva začína 3. februára 2025 tak bude poberať materskú za mesiac február vo výške $26 \times 9,40274 = 244,47$ €, po zaokrúhlení 244,50 €. Za nasledujúce mesiace sú výšky dávok tehotenského vypočítané v tabuľke č. 4.

Narodením dieťaťa má jeden z rodičov nárok na *jednorazový príspevok pri narodení dieťa*. Podmienkou na získanie príspevku je narodenie, dieťaťa a trvalý pobyt aj bydlisko oprávnenej osoby na území SR. Príspevok bude rodičovi vyplatený, ak si dieťa plánujú ponechať. Výška príspevku je 829,86 € pri dieťati z prvého až štvrtého pôrodu.¹²⁷

Rovnako ako pri tehotenskej dávke, aj pri materskej Eva splňa podmienku 270 dní nemocenského poistenia v posledných 2 rokoch pred očakávaným termínom pôrodu. Preto jej vznikol nárok na *materskú*. Nárok na čerpanie materskej si poistenkyňa môže uplatniť šesť týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určený lekárom. Ak poistenkyňa porodí skôr ako zákonom odporúčaný termín nástupu na materskú, materská sa bude vyplácať odo dňa pôrodu. Nárok na materské by jej zanikol uplynutím 34 týždňov od vzniku nároku na materské.¹²⁸ Pri výpočte materskej sa berie do úvahy priemerný mesačný hrubý príjem za minulý rok 2024, ktorý bol vo výške minimálnej mzdy 750 €. Potrebujeme tiež poznať plánovaný nástup na materskú, ktorý je 6 týždňov pred očakávaným pôrodom, a počet dní, počas ktorých bola žena v rozhodujúcom období nemocensky poistená.¹²⁹ Výpočet DVZ bude potom nasledovný:

$$DVZ = \frac{750 \times 12}{366}$$

Ak by sa Eva rozhodla čerpať materskú od začiatku júna 2025, kedy sa odhadovalo, že sa nachádza v 32. alebo 33. týždni tehotenstva. Materská sa vypočíta ako 75 % DVZ. Výška materskej dávky by bola $DVZ = 24,5901 \times 0,75 \times \text{počet dní kalendárnom mesiaci}$, ktorému prislúcha materská dávka. Za mesiac by poberala materskú vo výške 553,30 €.

¹²⁷ MPSVR SR. *Príspevok pri narodení dieťaťa*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/podpora-rodinam-detmi/penazna-pomoc/prispevok-pri-narodenii-dietata/>

¹²⁸ Ustanovenie § 48 Zákona o sociálnom poistení.

¹²⁹ SP. *Ďalšie informácie – materské*. [online] [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/socialne-poistenie/nemocenske-poistenie/matrske/dalsie-informacie-materske>

Tabuľka 4: Prehľad príjmov tehotnej

Mesiac/Rok	Eva	Počet dní	Tehotenské	Materské	Min. mzda	súčet príjmov
02/25	T	26	244,47 €		816,00 €	1 060,47 €
03/25	T	31	291,48 €		816,00 €	1 107,48 €
04/25	T	30	282,08 €		816,00 €	1 098,08 €
05/25	T	31	291,48 €		816,00 €	1 107,48 €
06/25	T+M	30	282,08 €	553,28 €		835,36 €
07/25	T+M	20(T)/31(M)	188,05 €	571,72 €		759,78 €
08/25	M	31		571,72 €		571,72 €
09/25	M	30		553,28 €		553,28 €
10/25	M	31		571,72 €		571,72 €
11/25	M	30		553,28 €		553,28 €
12/25	M	31		571,72 €		571,72 €
1/26	M	31		571,72 €		571,72 €
2/26	M	25		461,07 €		461,07 €

Tabuľka č. 4 poskytuje prehľad celkových mesačných príjmov poistenyne s minimálnou mzdou v období od začiatku tehotenstva až po ukončenie poberania materskej dávky. Ide o súhrn príjmov pozostávajúcich z tehotenského, materského a mzdy. V mesiaci, keď porodí, sa jej príjem zvýši o *príspevok pri narodení dieťa a prídavky na dieťa*. Z údajov vyplýva, že v niektorých mesiacoch došlo k dočasnému navýšeniu celkového príjmu, najmä v období, keď poistenyňa súbežne poberala tehotenské spolu so mzdou, prípadne kombinovane tehotenské a materské. Naopak, keď už poistenyňa poberá výlučne materské, dochádza k poklesu celkových príjmov v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Február 2026 je posledný mesiac poberania materského. Aj keď sa počas niektorých fáz tehotenstva a materstva finančná situácia poistenyne dočasne zlepši, jej celkový príjem pri minimálnej mzde zostáva dlhodobo nízky a môže byť nedostatočný na pokrytie životných potrieb.

Po narodení dieťaťa zistili, že dieťa je zdravotne ťažko postihnuté a je tzv. invalid z mladosti.¹³⁰ Na dávku invalidného dôchodku, má nárok aj osoba, ktorá nespĺňa podmienky pre poberanie starobného alebo predčasného starobného dôchodku. Nezaopatrené dieťa má nárok na invalidný dôchodok najskôr odo dňa dovŕšenia 18 rokov.¹³¹ Nárok na dávku sa spätne za obdobie pred dovŕšením 18 rokov nevypláca. Od 18 rokov po priznaní nároku na invalidný dôchodok bude môcť čerpať invalidné z mladosti, pričom by sa jednalo o nepríspevkovú dávku. Nekladú sa na neho podmienky splnenia počtu odpracovaných rokov. Nezaopatrené dieťa má na Slovensku nárok na viacero dávok sociálnej pomoci ako

¹³⁰ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s.102.

¹³¹ Ustanovenie § 70 ods. 2. Zákona o sociálnom poistení.

je príspevok na opatrovanie, prídavok na dieťa, mimoriadnu dávku, príspevok na lieky a zdravotné pomôcky či špeciálne dávky pre deti s postihnutím. Možné sú aj daňové úľavy pre rodičov akými sú daňový bonus, odpočet výdavkov na liečbu a pomôcky. Výška daných dávok bude závisieť od stupňa závislosti maloletej osoby, ktorá si vyžaduje opatrovanie. Základná výška peňažného príspevku pri opatrovaní jednej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím je podľa MPSVaR vo výške 615,50 € mesačne.¹³² Ďalej sa zameriame na Adama.

Otec dieťaťa, Adam je SZČO a podniká už pár rokov. Od vzniku povinnosti platiť sociálne odvody vždy odvádza do Sociálnej poisťovne len z minimálneho VZ. Ale 18.10.2024 sa mu stala vážna autonehoda a stal sa práce neschopný do 6.1.2025. Ako SZČO je nemocenské v danom období PN-ky vyplácané priamo Sociálnou poisťovňou. Ak sa mu autonehoda stala v roku 2024, minimálny VZ za rozhodujúce obdobie, teda rok 2023, je 605,50 €. Lekár mu nariadil dlhodobé liečenie, počas ktorého bude poberať nemocenské. Výpočet jeho DVZ je nasledovný:

$$DVZ = \frac{\Sigma 605,5 * 12}{365 - 0}$$

Adamov DVZ je 23,4426 €. Maximálne obdobie poskytovania nemocenského je 52 týždňov.¹³³ Počas prvého až tretieho dňa sa SZČO poskytuje náhrada mzdy vo výške 25 % z DVZ čo je za prvé tri dni 17,5819 €. Od štvrtého dňa PN-ky má Adam nárok na nemocenské vo výške 55 % z DVZ, čo je 1031,47 €. Jeho celková náhrady príjmu za obdobie PN-ky je po zaokrúhlení 1049,10 €.

Pre Adamov dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav Eva chcela nastúpiť na *OČR-ku*. Avšak keďže majú ako domácnosť znížené príjmy počas Adamovej PN-ky, tak sa Eva rozhodla pokračovať v práci do nástupu na materskú dovolenku začiatkom júna. Adam sa rozhodol pomôcť Evke po pôrode od 21.6.2025 a vybrať si *otcovskú dovolenku*. Časový rozsah trvania otcovskej dovolenky je 14 kalendárnych dní v období 6-tich týždňov odo dňa

¹³² MPSVR SR. *Peňažný príspevok na opatrovanie*. [online]. [cit. 13.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/penazne-prispevky/pp-opatrovanie/>

¹³³ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s. 39.

narodenia dieťaťa.¹³⁴ Podmienkou je splnenie 270 dní nemocenského poistenia.¹³⁵ Výpočet otcovskej dávky je totožný ako pri výpočte materskej. Rozhodujúce obdobie je predchádzajúci kalendárny rok, teda rok 2024. Minimálny VZ pre rok 2024 je 652 €. Výpočet jeho DVZ je nasledovný:

$$DVZ = \frac{652 * 12}{366 - 74 (PN v Ro)}$$

Adamov DVZ je 26,794 €. Pričom denná dávka otcovskej predstavuje 75 % z DVZ. $26.794 * 0,75 = 20,096$ €. Adam sa túto dávku čerpal 14 dní. Teda výška otcovskej je $20,096 * 14 = 281,34$ €, po zaokrúhlení to je 281,40 €.

Prídavky na dieťa sú dávkou štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa oprávnenej osobe. Avšak podľa Zákona o prídavku na dieťa sa za neopatrované dieťa nepovažuje dieťa, ktorému vznikol nárok na invalidný dôchodok. Pre dieťa so zdravotným postihnutím, štát zlúčil prídavok na dieťa do jednej dávky s invalidným dôchodkom.¹³⁶ Ďalšími alternatívami sú doplnkové dávky ako je príspevok na opatrovanie pre rodiča starajúceho sa o dieťa s ťažkým postihnutím, príspevok na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia ako napríklad na osobnú asistenciu, kúpu pomôcok či na prepravu.

Jeden z rodičov bude mať *nárok na rodičovský príspevok*, ktorý slúži ako priama štátna finančná podpora v celodennej starostlivosti o dieťa s dlhodobým nepriaznivým zdravotným stavom. Suma rodičovského príspevku, ktorú by Eva poberala by bola vo výške 475,30 € mesačne, keďže jej bolo vyplácané materské.¹³⁷ Nárok na rodičovský príspevok zaniká dovŕšením 6 rokov dieťaťa.¹³⁸ Posúdenie zdravotného stavu dieťaťa zhodnocuje lekár. Štát zaviedol opatrenia, ktorými kontroluje starostlivosť o dieťa. Sú nimi povinné lekárske prehliadky, očkovania a náhodné aj podnetové kontroly ÚPSVaR ak existuje

¹³⁴ PRO BUSINESS SOLUTIONS. 2024. *Otcovské a otcovská dovolenka – viete, kedy máte na ne nárok?* In: [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.probs.sk/otcovske-a-otcovska-dovolenka-viete-kedy-mate-na-ne-narok/>

* Ak by bola matka dieťaťa alebo samotné dieťa po pôrode zo zdravotných dôvodov hospitalizované počas 6 týždňov od pôrodu, obdobie otcovskej sa predlžuje o počet dní ich hospitalizácie matky alebo dieťaťa pri pôrode.

¹³⁵ PRO BUSINESS SOLUTIONS. 2024. *Otcovské a otcovská dovolenka – viete, kedy máte na ne nárok?* In: [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.probs.sk/otcovske-a-otcovska-dovolenka-viete-kedy-mate-na-ne-narok/>

¹³⁶ Ustanovenie § 3 ods. 3 Zákona o prídavku na dieťa v znení neskorších predpisov.

¹³⁷ Ustanovenie § 4 Zákona o rodičovskom príspevku na dieťa v znení neskorších predpisov.

¹³⁸ Rodičovský príspevok na zdravé dieťa zaniká dovŕšením 3 rokov dieťaťa. Zdroj: Zákon o rodičovskom príspevku na dieťa.

podozrenie o zanedbaní starostlivosti o dieťa. Vtedy je potrebné preukázať dôkazy o riadnej starostlivosti. V prípade, že sa tak nepreukáže, napríklad potvrdením od lekára, môže mu byť dávka odobratá.¹³⁹ V dôsledku čoho by poklesil príjem rodiny.

4.3.2 Zhrnutie výsledkov modelovej situácie 1

Na základe vytvoreného modelu možno konštatovať, že finančná situácia sledovanej rodiny nie je stabilná ani pred samotným vznikom sociálnej udalosti a už vôbec nie po nej. Príjmy poistienkyne Evy z minimálnej mzdy v čase aktívneho zamestnania postačujú na pokrytie základných životných nákladov. Je možné predpokladať, že časť mzdy mohla dostávať „na ruku“, bez riadneho zdanenia a odvodov, čo je síce dočasným riešením finančnej tiesne, no z dlhodobého hľadiska jej to neprináša žiadne výhody.

V prípade jej partnera Adama, ktorý pôsobí ako SZČO, sa dá predpokladať využívanie zákonných možností optimalizácie základu dane prostredníctvom paušálnych výdavkov, čo má však za následok aj nižšie odvody do Sociálnej poisťovne. Výsledkom je, že hoci si Adam môže ponechať väčšiu časť hrubého príjmu, jeho oficiálne vykazovaný príjem je nízky, a teda aj jeho nároky na sociálne dávky, ako sú nemocenské, ošetrovné či otcovské sú výrazne obmedzené.

O prípadných úsporách tejto rodiny nie sú známe žiadne informácie. Nemožno teda predpokladať, že by mali vytvorenú finančnú rezervu na krytie výpadkov príjmu. Ako sme poukázali v modeli, ich sociálne dávky sú relatívne nízke a nedokážu zabezpečiť plnohodnotné pokrytie základných výdavkov, najmä po narodení dieťaťa so zdravotným postihnutím.

V momente, keď Eva zistí, že jej dieťa má ťažké zdravotné postihnutím, jej možnosti návratu na pracovný trh sa znižujú. Namiesto toho bude pravdepodobne čerpať opatrovateľské príspevky alebo iné formy sociálnej pomoci. Tie však, podobne ako ostatné dávky, nepredstavujú dostatočnú kompenzáciu výpadku príjmu. Celkovo môžeme zhodnotiť obmedzenú schopnosť systému sociálneho poistenia zabezpečiť udržanie životnej úrovne rodín s nízkymi príjmami. Kvalita života je v prípade nízkych odvodov ohrozená. Sociálna udalosť ako je narodenie dieťaťa, ochorenie, invalidita či starostlivosť o zdravotne postihnutého člena rodiny môže spôsobiť náhly a výrazný pokles príjmu domácnosti. Ak rodina nemá vytvorenú finančnú rezervu alebo iný zdroj dodatočných príjmov, stáva sa

¹³⁹ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s. 177.

odkázanou na pomoc štátu. Ten síce zasahuje prostredníctvom sociálnych dávok, no tieto nástroje nedokážu plnohodnotne kompenzovať stratu príjmu ani zabezpečiť stabilitu a dôstojný životný štandard.

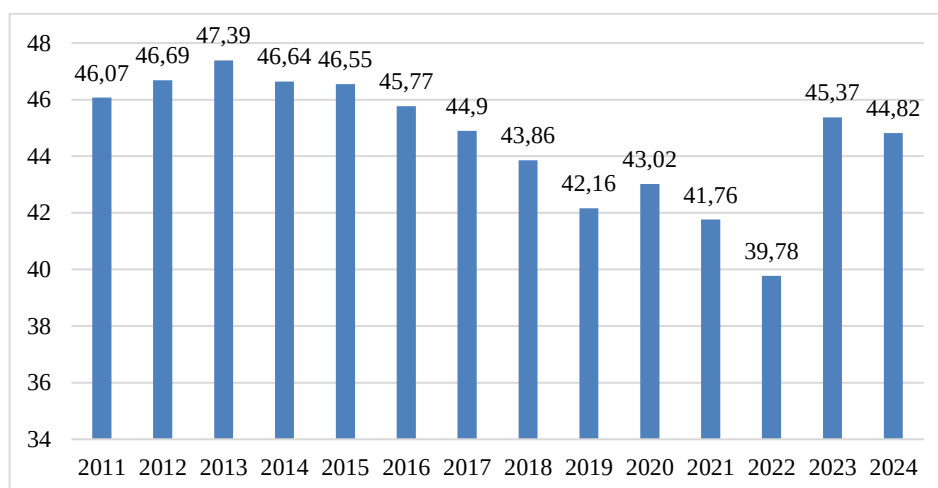
4.3.3 Modelová situácia 2

Dôchodok budeme počítat' na príklade Jozefa a Márie. Ani jeden z nich nemá založený druhý alebo tretí pilier dôchodkového sporenia. Na vstup do druhého piliera boli už veľmi starí a tretí pilier Jozefovi zamestnávateľ neponúkol ako pracovný benefit, pričom sám ho nepovažoval za atraktívnu formu investičného sporenia na dôchodok. Je vhodné podotknúť, že vstup do druhého piliera je výhodnejší pre poistníkov, ktorí odvádzajú do priebežného systému viac ako priemernú mzdu. Ak jedinec odvádza do systému len minimálne odvody, bude jeho dôchodok z prvého piliera dotovaný štátom tak, aby jedinec v ekonomicky post-produktívnom veku neprepadol pod úroveň hmotnej núdze.

Jozef v roku 2011 dovŕšil 56 rokov a celý život pracuje ako zamestnanec až do priznania invalidného dôchodku. Mária bola matkou v domácnosti, kde vychovávala spoločné 3 deti do roku 1993. V rozmedzí tohto času pracovala len na čierno ako krajčírka pre okolité susedstvo. Po roku 1993, kedy bolo podnikateľské prostredie už uvoľnenejšie si založila živnosť. Živnostníci v tom období boli povolení len v špecifických remeselných a umeleckých odvetviach pod prísnu reguláciu. Odvody v rokoch 1993 až 2003 sa počítali z reálneho zisku bez zákonom stanoveného minima. Odvody medzi týmito rokmi odvádzali v pevne stanovenej výške podľa dosiahnutého príjmu. Legislatívnou zmenou od 1. januára 2004 vstúpil do platnosti Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení. Od tohto momentu sú SZČO povinné platiť odvody na základe vymeriavacieho základu.

Jozef odvádzal celý svoj pracovný život minimálne odvody a po uzákonení minimálnej mzdy odvádzal odvody vždy len z minimálnej mzdy. V roku 2011 mu bol priznaný invalidný dôchodok. Z Grafu č. 10 vidíme, že výška náhrady, ktorú dostane poistník čerpajúci starobný alebo invalidný dôchodok je nižšia ako 50 % priemernej mzdy v hospodárstve. Avšak náhrada príjmu poistníka odvádzajúceho po celý život len minimálne odvody bude oveľa nižšia.

Graf 9: Podiel priemernej výšky starobného dôchodku k priemernej mzde v %

Vlastné spracovanie autora podľa : Sociálna poisťovňa – Podiel vyplácaného dôchodku na priemernej mzde v hospodárstve SR v %.

Jozef bol celý život zamestnaný s minimálnou mzdou, pričom bol dôchodkovo a nemocensky poistený. Po roku práceneschopnosti bol v roku 2011, vo veku 56 rokov, uznaný za invalidného dôchodcu so zníženou schopnosťou vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %. Invaliditu spôsobilo vážne poškodenie chrbtice, ktoré mu znemožnilo pokračovať v práci. Invalidný dôchodok poberal 2 roky až do svojej smrti v roku 2013.

Výpočet invalidného dôchodku vychádza z priemerného osobného mzdového bodu (POMB), dĺžky dôchodkového poistenia a aktuálnej dôchodkovej hodnoty (ADH). POMB sa určuje ako podiel osobných mzdových bodov dosiahnutých počas rozhodujúceho obdobia a počtom rokov dôchodkového poistenia. Rozhodujúce obdobie sa počíta od roku 1984 až do konca roka, ktorý predchádza vzniku nároku na dávku.¹⁴⁰ Osobný mzdový bod za konkrétny rok je podielom ročného hrubého príjmu poistenca a priemernej mzdy v národnom hospodárstve v danom roku. Vplyv solidárnosti systému na dôchodky nízko príjmových jedincov, možno vysvetliť nasledovne. Pri výpočte dôchodku sa hodnota POMB upravuje podľa legislatívy:

- nad 3 sa započítava maximálne hodnota 3,
- medzi 1,25 a 3 len čiastočne (napr. v roku 2013 len 68 % z časti nad 1,25),
- pod 1,0 sa solidárne navýši o 20 % rozdielu medzi 1,0 a skutočným POMB (v roku 2011 to bolo 16 %).¹⁴¹

¹⁴⁰ *Na výpočet POMB sa obdobie pred rokom 1984 nezohľadňuje.

¹⁴¹ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021. *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s 63.

Dĺžka dôchodkového poistenia (ODP) sa počíta ako súčet dní dôchodkového poistenia vydelený číslom 365. Okrem odpracovaných rokov (ODP) sa zohľadňuje aj obdobie do dosiahnutia dôchodkového veku (ODP2). Spolu s ADH určuje výšku invalidného dôchodku.¹⁴² Ak by sme počítali len názorne, že OMB Jozefa pre jeden rok je určený podielom vlastného hrubého príjmu z minimálnej mzdy a priemernou hrubou mzdou v SR v danom roku, vyšli by nám tieto hodnoty ako v tabuľke č. 5.

Tabuľka 5: Výpočet OMB zamestnanca

Rok	Min. mzda	Priemerná mesačná mzda v hospodárstve	OMB
2010	307,7	769	0,400130039
2009	295,5	744,5	0,396910678
2008	8100	21782	0,371866679
2007	8100	20146	0,402064926
2006	7600	18761	0,405095677
2005	6900	17274	0,399444251
2004	6500	15825	0,410742496
2003	6080	14365	0,423250957
2002	5570	13511	0,41225668
2001	4920	12365	0,397897291
2000	4400	11430	0,384951881
1999	3600	10728	0,33557047
1998	3000	10003	0,299910027
1997	2700	9226	0,292651203
1996	2700	8154	0,331125828
1995	2450	7195	0,340514246
1994	2450	6294	0,389259612
1993	2450	5379	0,455474995
1992	2200	4543	0,484261501
1991	2000	3770	0,530503979
1990		3278	0,48
1989		3142	0,46
1988		3020	0,48
1987		2941	0,43
1986		2888	0,47
1985		2843	0,51
1984		2790	0,52

Jozef vstúpil na pracovný trh už niekedy v roku 1973. Za invalida s mierou poklesu schopností pracovať vo výške viac ako 70 % v porovnaní so zdravou osobou ho uznali v roku 2011. Pre výpočet jeho POMB berieme do úvahy, že minimálna mzda sa uzákonila až v roku

¹⁴² PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s. 63-64.

1990, pričom prvýkrát vstúpila do platnosti až 1991. Pre výpočet POMB sme preto uviedli OMB len smerodajne pre roky pred uzákonením minimálnej mzdy. Jednotlivé OMB po sčítaní dosahujú hodnotu 11,61719. Túto hodnotu musíme pre výpočet POMB predeliť počtom odpracovaných rokov, ktorý je u Jozefa 38 rokov.

Jeho POMB je v hodnote 0,3057 po zaokrúhlení, preto tomuto jedincovi treba pripočítať ku rozdielu medzi 1,0 a jeho POMB 0,3057 ešte 16 % pre solidárnosť systému v roku 2011. Výpočet je nasledovný: $0,3057 + [(1,0 - 0,3057) \times 0,16] = 0,4167$. Pre solidárnosť systému sociálneho zabezpečenia by Jozef mal o 11,1 percentuálnych bodov vyšší ako pôvodne pôvodne stanovený POMB.

V roku 2011, keď mu priznali invalidný dôchodok Jozef dovŕšil 56 rokov. ADH v roku 2011 bola 9,5756 €. ¹⁴³ Do toho času mal 38 odpracovaných rokov. Dôchodkový vek u muža narodeného v 1955 bol 62 rokov a 76 dní. ¹⁴⁴ Za invalida ho mohli doktori uznať, ak mal dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav o viac ako 40 %. Ďalej mal splnený ako poistník starší ako 45 rokov minimálny počet rokov dôchodkového poistenia, najmenej 15 rokov. Do starobného dôchodku chýbalo Jozefovi 6 rokov, jeden mesiac a 10 dní čo je v prepočte 6,1082 rokov čo je ODP₂.

Výška jeho invalidného dôchodku sa vypočíta ako $[POMB \times (ODP_1 + ODP_2) \times ADH] \times$ percentuálny pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť viac ako 70 %. ¹⁴⁵ Jozef sa stal plným invalidom a je mu priznaný plný invalidný dôchodok $[0,4167 \times (38 + 6,1082) \times 9,5756] \times 100 \% = 175,9984$ €. Po zaokrúhlení je suma jeho invalidného dôchodku 176 € mesačne. Ďalší rok pri indexácii dôchodkov o 3,05 % by sa výška jeho invalidného dôchodku zvýšila na 181,40 €. Indexáciou 1,76 % v roku 2013 by bola výška invalidného dôchodku upravená na 184,60 €.

Jozefa po 2 rokoch poberania invalidného dôchodku, tesne pred priznaním starobného dôchodku, čakala ďalšia operácia chrbta. Operáciu neprežil pre zlyhanie srdca. Mária sa tak stala vdovou v roku 2013. V rámci sociálneho zabezpečenia mohla oprávnená osoba zabezpečujúca pohreb, v tomto prípade vdova, čerpať *príspevok na pohreb* výške 79,67 €. ¹⁴⁶

¹⁴³ SOCIÁLNA POISŤOVŇA. 2025. *Aktuálna dôchodková hodnota*. [online] [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/socialne-poistenie/dochodkove-poistenie/vseobecne-informacie/aktualna-dochodkova-hodnota>

¹⁴⁴ V prílohe č. 2 bližšie uvádzame dôchodkový vek.

¹⁴⁵ Pri poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% prináleží poistníkovi plný invalidný dôchodok, teda 100% podľa ustanovenia § 73 ods. 1 Zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

¹⁴⁶ Ustanovenie § 4 ods. 2 zákona č. 238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb v znení zákona č. 601/2003 Z. z..

V súčasnosti v roku 2025 je výška tohto príspevku 200,00 €. ¹⁴⁷. Daný príspevok nepokryl ani jednu pätinu nákladov na pohreb.

Po smrti Jozefa bude Mária poberať za zosnulého manžela *vdovský dôchodok*. Jeho 3 deti už nárok na sirotsky dôchodok nemajú, pretože v čase jeho úmrtia boli všetky zaopatrené. ¹⁴⁸ Podmienkou nároku na vdovský dôchodok je existencia manželstva. ¹⁴⁹ Žiadať o vdovský dôchodok môže Mária do 2 rokov od úmrtia manžela. Po smrti partnera sa do konca svojho života už opätovne nevydala, teda nárok na vdovskú dávku jej nezanikne po dobu jej života. ¹⁵⁰ Výška vdovského dôchodku je 60 % invalidného dôchodku, ktorý mal nebohý manžel priznaný ku dňu smrti. Ak by sme rátali so sumou invalidného dôchodku, ktorú sme dostali pri výpočte Jozefovho invalidného dôchodku, tak pani Mária by dostávala vdovský dôchodok vo výške $184,60 \times 60 \% = 110,80$ € mesačne po zaokrúhlení na desiatky eurocentov nahor.

V deň, kedy mal zosnulý manžel Jozef dožiť 62 rokov a 76 dní, Sociálna poisťovňa automaticky prepočíta a prehodnotí jeho dôchodok tak, ako keby žil a požiadal si o starobný dôchodok. Následne sa Márii, vdove, bude z tejto „fiktívnej“ sumy nanovo vypočítavať vdovský dôchodok. Dôjde však ku úprave výšky tohto vdovského z dvoch dôvodov. Jednak preto, že už sa vdovský dôchodok nebude rátať z Jozefovho invalidného dôchodku ale starobného dôchodku, a zároveň dôjde ku úprave jeho POMB hodnoty. Za obdobie poberanie invalidného dôchodku patrí poistencovi OBM vo výške 0,3. ¹⁵¹ Ani po zohľadnení indexácie a prepočtu vdovského z Jozefovho „fiktívneho“ starobného dôchodku nemožno očakávať, že by výška vdoveckého z minimálnych odvodov jej muža bola nejaká vysoká.

Ak by pani Mária chcela ísť do predčasného starobného dôchodku, ďalej ako PSD, tak by musela spĺňať základné podmienky a to získanie najmenej 15 rokov dôchodkového poistenia, mať najviac 2 roky do dovŕšenia riadneho dôchodkového veku a v neposlednom

¹⁴⁷ Ustanovenie § 4 Výška príspevku, Zákon č. 238/1998 o príspevku na pohreb

¹⁴⁸ PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2., s. 93.

¹⁴⁹ Ustanovenie § 74 Zákona o sociálnom poistení

¹⁵⁰ S. ŠIPIKALOVÁ a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s.105-106.

¹⁵¹ SOCIÁLNA POISŤOVŇA 2025. *Ako požiadať o vdovský dôchodok*. [online] [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/kto-som/dochodca/ziadatel-o-dochodok/ako-poziadat-o-vdovsky-dochodok>

rade by výška PSD ku dňu priznania musela byť vyššia ako je 1,6-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.¹⁵²

Pani Mária poberá po zosnulom manželovi vdovský dôchodok. Avšak ak aj vznikne nárok na výplatu viacerých dôchodkových dávok, vypláca sa jedna dôchodková dávka v plnej výške a druhá dávka sa vypláca len v polovičnej sume, podľa toho, ktorá z týchto dávok je vyššia.¹⁵³ Ako živnostníčka odvádza odvody do Sociálnej poisťovne len z minimálneho VZ. Po nebohom manželovi mala nárok len na veľmi nízky vdovský dôchodok. Ak by požiadala o predčasný starobný dôchodok, nebude jeho výška dorovnaná na minimálny dôchodok, ani keď je veľmi nízky.

Ak by chcela zistiť aký starobný dôchodok ako poistenkyňa narodená v 1959, ktorá porodila a vychovala 3 deti, tak zistí, že jej dôchodkový vek je 61 rokov a 4 mesiace.¹⁵⁴ Ten poistenkyňa dosiahne v roku 2020. Počas života bola 5 rokov bola na materskej dovolenke. Tieto roky sa jej započítavajú do počtu odpracovaných rokov, ktorých má spolu 35. Výška starobného dôchodku, ktorú by jej v roku 2020 vypočítali z POMB, po zohľadnení solidarity, je odhadom 0,38. Jej POMB je také nízke pretože ako živnostníčka platila odvody z minimálneho VZ pre SZČO. ADH roku 2020 je 13,6361 €. ¹⁵⁵ Tzn. že by jej prináležal starobný dôchodok vo výške 181,40 € po zaokrúhlení. Táto suma je nižšia suma ako je výška minimálneho dôchodku.

V 1. júla 2015 bola prijatá novela Zákona o sociálnom poistení. Cieľom tejto novely je zabezpečiť, aby ľudia, ktorí odpracovali určitý počet rokov a riadne si platili dôchodkové poistenia, neboli v starobne odkázaní iba na pomoc v hmotnej núdzi. Tým sa garantoval minimálny dôchodok v starobe. Podmienkou je byť aspoň 30 rokov dôchodkovo poistený. Výška minimálneho dôchodku mala byť aspoň vo výške 33 % priemernej mzdy na Slovensku spreď dvoch rokov. Pre rok 2020 rok je 334,30 €. ¹⁵⁶ Výška minimálneho dôchodku sa viazala na súčin životného minima a koeficientu, ktorý stúpala s počtom

¹⁵² SOCIÁLNA POISŤOVŇA. 2024. *Ako požiadať o predčasný starobný dôchodok*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/zivotne-situacie/dochodok/ako-poziadat-o-predcasny-starobny-dochodok>

¹⁵³ SOCIÁLNA POISŤOVŇA. 2024. *Ako požiadať o predčasný starobný dôchodok*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/zivotne-situacie/dochodok/ako-poziadat-o-predcasny-starobny-dochodok>

¹⁵⁴ V prílohe č. 2 bližšie uvádzame dôchodkový vek.

¹⁵⁵ SOCIÁLNA POISŤOVŇA. 2025. *Aktuálna dôchodková hodnota*. [online] [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/socialne-poistenie/dochodkove-poistenie/vseobecne-informacie/aktualna-dochodkova-hodnota>

¹⁵⁶ SKUKALÍK, T. 2019. *Dôchodky od 1.1.2020 – zvýšenie minimálneho dôchodku*. In: Podnikajte.sk [online] [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: *Dôchodky od 1.1.2020 – zvýšenie minimálneho dôchodku* | Podnikajte.sk

odpracovaných rokov. Pre rok 2025 sa výška minimálneho dôchodku odvíja od životného minima platného k 1.1.2025. Pre jednu fyzickú osobu, ktorá bola aspoň 30 rokov dôchodkovo poistená je minimálna mesačná výška starobného dôchodku 397,30 €, čo je 1,45-násobok životného minima. Po priznaní starobného dôchodku jej bude plynúť polovičný vdovský dôchodok ako druhej nižšej dávky priznanej z dôchodkového poistenia.¹⁵⁷

4.3.4 Zhrnutie výsledkov modelovej situácie 2

Počas celého aktívneho života odvádzal Jozef minimálne zákonné odvody z minimálnej mzdy. V roku 2011 mu bol priznaný invalidný dôchodok vo výške 176 € mesačne. V tom čase bola výška životného minima pre jednu plnoletú osobu 189,83 €, čo znamená, že invalidný dôchodok bol o 13,83 € nižší než táto hranica. Tento rozdiel poukazuje na ekonomickú zraniteľnosť poistencov, ktorí si počas života neodvádzali vyššie poistné a zároveň nezískali garanciu minimálneho dôchodku, ktorý bol zavedený až v roku 2015.

Mária pôsobila ako SZČO a po celý čas platila odvody z minimálneho vymeriavacieho základu. Simulovaný výpočet ukázal, že jej starobný dôchodok, priznaný v roku 2020, by dosiahol 181,40 € mesačne. V roku 2020 bola hodnota životného minima 214,83 €, ¹⁵⁸ a zároveň minimálny dôchodok pre 30 rokov poistenia bol stanovený na 334,30 €. Výsledok teda ukazuje, že jej dávka by nedosahovala ani úroveň životného minima a poberala by minimálny dôchodok. To potvrdzuje, že nízke odvody u SZČO vedú k dávkam, ktoré ani zďaleka nezodpovedajú základným životným nákladom.

Po smrti manžela bol Márii priznaný v roku 2013 vdovský dôchodok vo výške 110,80 €, čo zodpovedá 60 % z invalidného dôchodku Jozefa. V roku 2013 bolo životné minimum pre jednu plnoletú osobu 198,09 €, čiže dávka vdovského bola nižšia o 87,29 € ako výška životného minima. Po dosiahnutí dôchodkového veku zosnulého sa vdovský dôchodok prepočítava z výšky jeho fiktívneho starobného dôchodku. Napriek miernemu zvýšeniu dávky však súčet vdovského a vlastného dôchodku Márie nedosahuje ani životné minimum. Tým chceme poukázať, že samotné dávky zo sociálneho systému nie sú dostačujúce na to, aby zachovali životnú úroveň poistencov v prípade vzniku sociálnej udalosti.

¹⁵⁷ Ustanovenie § 81 ods. 2 Zákona o sociálnom poistení.

¹⁵⁸ Opatrenie MPSVR č. 174/2020 Z. z. o úprave súm životného minima.

Ako sme si demonštrovali minimálne odvody budú zabezpečovať iba nízku náhradu príjmu, nízku úroveň sociálnej ochrany, slabé dávkové krytie a vysokú závislosť od štátu. Aj keď modely nie sú podľa skutočnej udalosti, jasne popisujú možný vývoj dopadu minimálnych odvodov, z ktorých ďalej môžeme konštatovať, že tieto náhrady príjmu majú zásadný vplyv na kvalitu života. Zabezpečenie rovnakej životnej úrovne pri vzniku sociálnej udalosti nie je dostačujúci pre zachovanie rovnakej životnej úrovne v prípade vzniku sociálnej udalosti. Riziká pre jednotlivca sa prejavujú najmä v post-produktívnom veku, kedy starobný dôchodok je nižší ako dovtedajší príjem. Nízke dôchodky môžu viesť k ekonomickej neistote, chudobe v starobe a závislosti na rodine alebo štátnej pomoci. Pri výpočte invalidného dôchodku sme preukázali aj nízky invalidný dôchodok, u ktorých je znížená schopnosť pracovať v porovnaní so zdravými osobami. Jedinci s nízkymi VZ dostávajú len symbolické náhrady príjmu, ktoré sú častokrát dorovnávané na hranice minimálnych VZ. V neposlednom rade aj keď zdravotná starostlivosť na Slovensku nie je priamo ovplyvnená výškou odvodov, nízke príjmy môžu viesť k dlhodobým zdravotným problémom kvôli obmedzenému prístupu k doplnkovým službám a prevencii.

Čo sa týka rizík pre spoločnosť tak podľa odhadov MPSVaR počet poberateľov minimálneho dôchodku na Slovensku výrazne rastie. Ide o nárast zo 170-tisíc v roku 2021 na 213-tisíc v roku 2022 podľa predikcií ich počet bude rásť aj naďalej. Hrozba prepadu pod hranicu životného minima pri minimálnych odvodoch, nízkej miere úspor a nízkych príjmoch je veľmi možná. Ich kombinácia môže viesť k ekonomickej neistote, chudobe v starobe a závislosti na rodine alebo štátnej pomoci. Opatrenia, ktoré môžu jedinci uskutočniť ako prevenciu pred nízkou náhradou príjmu v prípade vzniku sociálnej udalosti je niekoľko. Podľa vlastného uváženia by si mal poistník preštudovať a zvoliť jemu najväčšmi vyhovujúce možnosti na zabezpečenie príjmu. Najmä SZČO ale i nízkopríjmoví ľudia pracujúci za minimálnu mzdu, by si mali vytvárať úspory a zhodnocovať svoj majetok pre zachovanie životnej úrovne počas celého života, tak ako konštatuje Modiglianiho teória životného cyklu. Je mimoriadne dôležité, aby si ľudia osobnou participáciou na svojom zabezpečení vytvárali preventívne stratégie, najmä zvyšovaním príjmov, úspor a investíciami, ktoré dokážu zmierniť dôsledky sociálnych udalostí.

4.4 Diskusia

Sociálne odvody sú základným zdrojom financovania verejných systémov, ako sú zdravotná starostlivosť, dôchodky a sociálne dávky. Ak sa minimálne odvody stanú bežnou praxou, dochádza k oslabeniu týchto systémov, čo môže negatívne ovplyvniť ich kvalitu a dostupnosť. Udržateľnosť dôchodkového systému sa z dlhodobého hľadiska stáva otáznou.

Jednotlivci s nízkymi odvodmi majú v budúcnosti nízke dôchodky a často končia odkázaní na podporu rodiny alebo štátu, čo ich vystavuje riziku chudoby. Nízke príjmy a slabé sociálne zabezpečenie obmedzujú možnosti investícií do vzdelania, zdravia či bývania, čo má dlhodobý dopad na kvalitu života. Finančná neistota môže viesť k stresu, depresii či zhoršenej životospráve, čím rastú náklady na zdravotný systém. Nedostatok príjmov môže mať navyše spoločenské dôsledky, ako napríklad zvýšenie kriminality, čo ďalej zaťažuje verejné financie.

Demografický vývoj na Slovensku a v Európe predpokladá pokles populácie v produktívnom veku a nárast ľudí v post-produktívnom veku. Nižšie príjmy do Sociálnej poisťovne budú vyrovnávané zo štátneho rozpočtu, čím sa zvyšuje zadlžovanie krajiny a vznikajú náklady obetovaných príležitostí, ktoré by inak mohli smerovať do podpory konkurencieschopnosti. V budúcnosti sa očakáva zvyšovanie veku odchodu do dôchodku, no problémom zostáva, že priemerná hranica dožitia v zdraví je na Slovensku približne 57 rokov, čo je o šesť rokov menej ako priemer EÚ.¹⁵⁹ To poukazuje na potrebu investícií do preventívnej zdravotnej starostlivosti a podpory zdravého životného štýlu.

Vládne politiky by mali motivovať k celoživotnému vzdelávaniu, zvyšovaniu kvalifikácie, podpore flexibilných pracovných úväzkov a dlhšiemu zotrvaníu na trhu práce. Pokles pracovnej sily povedie k spomaleniu hospodárskeho rastu a k narastaniu deficitu v dôchodkovom a nemocenskom fonde sociálneho zabezpečenia. Na pokrytie týchto deficitov bude potrebné zabezpečiť dodatočné príjmy, čo však so sebou nesie riziko ďalšieho zaťaženia trhu práce. Kľúčovým riešením je zvyšovanie atraktivity Slovenska pre domácich aj zahraničných investorov, čím by sa podporila mobilita pracovnej sily a zabránilo by sa odlivu ekonomicky produktívnej populácie. Významným stimulom môže byť aj investovanie do automatizácie a robotizácie, ktoré zvyšujú produktivitu a znižujú nároky na pracovnú silu.

¹⁵⁹ EUROSTAT. 2024. *Healthy life years statistics*. In: [cit. 26.04.2025]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Healthy_life_years_statistics

Z dlhodobého hľadiska je spoliehanie sa na minimálne odvody rizikové, najmä pri vzniku sociálnej udalosti, ako je choroba, invalidita, nezamestnanosť alebo odchod do dôchodku. Aj keď môže byť úspora na odvodoch krátkodobo lákavá, vedie k nízkym dávkam a zníženej životnej úrovni v období, keď je pomoc najpotrebnejšia. Prevencia vo forme osobnej finančnej zodpovednosti a uvedomenia si dôsledkov vlastných rozhodnutí je preto kľúčová.

Jedným zo základných pilierov osobnej zodpovednosti je finančná gramotnosť. Vzdelávanie o fungovaní sociálneho systému, dôchodkových pilieroch, poistení a investovaní by malo byť súčasťou školských osnov aj celoživotného vzdelávania. Finančne gramotný človek dokáže lepšie plánovať, rozhodovať sa vo svoj prospech a znižovať svoju závislosť od štátu. Okrem povinného sociálneho poistenia zohráva významnú úlohu aj komerčné poistenie, ako životné, invalidné či poistenie práceneschopnosti. Takéto produkty poskytujú cielennejšie krytie rizík a zvyšujú finančnú stabilitu. Dôležité je aj zapojenie sa do II. dôchodkového piliera, čím sa môže zvýšiť výška budúceho dôchodku. Mladší účastníci by mali uprednostniť dynamickejšie indexové či akciové fondy, ktoré majú dlhodobo vyšší výnosový potenciál. III. pilier môže byť doplnkovým nástrojom, no pre vyššie poplatky a nižšiu výnosnosť by jednotlivci mali zvážiť aj alternatívne investície, ako ETF fondy alebo podielové fondy.

Záverom možno konštatovať, že kľúčom k udržateľnému sociálnemu systému nie je len reforma, ale aj zmena postojov jednotlivcov. Tí, ktorí dnes odvádzajú len minimálne odvody, môžu na tento prístup v budúcnosti doplatiť. Osobná zodpovednosť, finančná gramotnosť, využívanie dostupných nástrojov a budovanie rezerv by mali byť základom modernej sociálnej politiky, ktorá primerane rozdeľuje zodpovednosť medzi štát, súkromný sektor a občanov.

Záver

Táto diplomová práca sa zamerala na analýzu vplyvu platenia minimálnych odvodov na kvalitu života poistencov v Slovenskej republike z pohľadu jednotlivca aj spoločnosti. Práca skúmala, ako výška zaplatených odvodov ovplyvňuje výšku sociálnych dávok v prípade vzniku sociálnej udalosti, pričom výsledky potvrdili, že dlhodobé odvádzanie minimálnych odvodov vedie k nízkym dávkam zo systému sociálneho zabezpečenia. Tento stav znižuje životnú úroveň poistencov, zvyšuje ich odkázanosť na pomoc rodiny či štátu a v niektorých prípadoch ich posúva pod hranicu životného minima. Obzvlášť problematická je situácia v dôchodkovom poistení, kde nárok na minimálny dôchodok vzniká už po 15-tich rokoch poistenia, aj keď bol vymeriavací základ minimálny. Tento mechanizmus môže viesť k zneužívaniu systému a oslabeniu jeho zásluhového charakteru.

V práci boli analyzované aj najčastejšie stratégie obchádzania odvodovej povinnosti, ktoré prispievajú k finančnému oslabovaniu systému a vedú nielen k strate príjmov štátu, ale aj k zníženiu právnej ochrany a sociálnej bezpečnosti zamestnancov. Najčastejšie sa úniky objavujú v sektore stavebníctva, gastronómie a maloobchodu. Napriek častým legislatívnym úpravám sa ukazuje, že efektívnosť kontrol zostáva nízka, keďže sa reálne preverí iba malé percento podnikateľských subjektov.

Práca prispela k hlbšiemu pochopeniu motivácií poistencov a zamestnávateľov. Okrem ekonomických dôvodov, ako sú nízke príjmy, zohrávajú významnú úlohu aj psychologické faktory, kedy ľudia často uprednostňujú súčasnú spotrebu pred budúcim zabezpečením. Napriek tomu, že Modiglianého teória životného cyklu zdôrazňuje snahu ľudí udržať si celoživotnú úroveň spotreby, nízka finančná gramotnosť, nedostatok informácií a neistota ohľadom budúcnosti túto snahu často sťažujú.

Z pohľadu systémového fungovania je znepokojujúce, že veľká časť poistencov platí odvody len z minimálnych základov. Tento trend zvyšuje tlak na verejné financie, prehĺbuje nerovnosti medzi poistencami a oslabuje zásluhový princíp systému. Bez zásahu zo strany štátu hrozí jeho dlhodobá neudržateľnosť.

Analýza potvrdila splnenie čiastkových cieľov práce. Identifikovali sa formy obchádzania odvodov, opísali sa úlohy kontrolných orgánov a modelové príklady ilustrovali dopady minimálnych odvodov na kvalitu života poistencov. Navrhnuté boli aj odporúčania, ako zvýšiť finančnú gramotnosť, podporiť doplnkové zabezpečenie cez komerčné poistenia a investície a legislatívne obmedziť zneužívanie systému. Práca poukázala na

celospoločenské dôsledky nízkych odvodov, ktoré oslabujú solidaritu a prehlbujú sociálnu nerovnosť.

Záverečné odporúčania zdôrazňujú potrebu zvyšovať finančnú gramotnosť, podporovať osobnú zodpovednosť a rozvíjať doplnkové formy zabezpečenia. Sociálne poistenie by nemalo byť jediným nástrojom ochrany jednotlivcov, najmä ak systém čelí rastúcemu počtu poistencov s minimálnymi príspevkami. Rovnako je potrebné zefektívniť kontrolné mechanizmy, sprísniť legislatívu tam, kde dochádza k únikom a zlepšiť motiváciu k legálnemu zamestnávaniu.

Hoci sa môže zdať krátkodobo výhodné znižovať odvody, v dlhodobom horizonte tento prístup ohrozuje nielen kvalitu života jednotlivca ale aj stabilitu celého systému. Budúcnosť sociálneho zabezpečenia preto závisí od hľadania rovnováhy medzi zásluhovosťou a solidaritou, medzi zodpovednosťou jednotlivca a efektívnym fungovaním štátu.

Zoznam použitej literatúry

- ANTALOVÁ, M., LALUHA, A. PŘÍVARA, A., 2013. *Kvalita života*. Bratislava: 1. vyd. Vydavateľstvo EKONÓM, 315 s. ISBN 978-80-225-3596-0.
- CARNEY, T.P., The World's Birthrate May Already Be Below Replacement Level, American Enterprise Institute. [online]. [cit. 2024-12-12]. Dostupné na: <https://www.washingtonexaminer.com/opinion/3132823/the-worlds-birthrate-may-already-be-below-replacement-level/>
- EUROSTAT. 2023. *Population projections in the EU*. [online]. [cit. 19.04.2025]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=497115>
- EUROSTAT. *Glossary: At-risk-of-poverty rate*. [online]. [cit. 2025-04-25]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At-risk-of-poverty_rate
- EUROSTAT. 2024. *Healthy life years statistics*. [online]. [cit. 26.04.2025]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Healthy_life_years_statistics
- EURÓPSKY PARLAMENT A RADA. *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 z 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje vykonávacie nariadenie k nariadeniu (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia*. Úradný vestník EÚ. L 284, 30.10.2009, Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32009R0987>
- FINSIDER. 2024. *Priemerná mzda na Slovensku (2009 až 2024)*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.finsider.sk/priemerna-mzda-na-slovensku/>
- HOLKOVÁ, V. a A. VESELKOVÁ, 2019. Teoreticko-praktické aspekty formovania kvality života z pohľadu spotreby. *Ekonomické rozhlady: vedecký časopis Ekonomickej univerzity v Bratislave*. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 48(3), 237-254. ISSN 0323-262X.
- HRONČEK & PARTNERS, s. r. o., 2024, *Nelegálne zamestnávanie živnostníkov alebo tzv. švarcsystém*. [online]. [cit. 20.04.2025]. Dostupné na: <https://www.legalfirm.sk/sk/stranky/clanok/nelegalne-zamestnavanie-zivnostnikov-alebo-tzv-svarcsystem>
- Inštitút zamestnanosti. *Minimálna mzda*. 2025. [online]. [cit. 17.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.iz.sk/minimalna-mzda>

KOLLÁROVÁ, J. a kol., 2023. *Kvalita života občanov – výzvy, determinanty a riešenia: recenzovaný zborník vedeckých prác*. [online]. [cit. 27. 4. 2025]. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. ISBN 978-80-574-0183-4. Dostupné na: <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2023/fvs/kvalita-zivota-obcanov.pdf>

MACKOVÁ, Z., 2009. *Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť*. Šamorín: HEURÉKA, 161 s. ISBN 978-80-89122-530.

MATLÁK J., a kol., 2004. *Právo sociálneho zabezpečenia - Učebnica právnickej fakulty, Slovensko*. Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 442 s. ISBN 9788071601906

MENDELOVÁ, E., 2014. *Kohabitácia ako novodobý fenomén partnerského spoluzitia – konkurencia k manželstvu?*. Prohuman. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.prohuman.sk/pedagogika/kohabitacia-ako-novodoby-fenomen-partnerskeho-spoluzitia-konkurencia-k-manzelstvu>

MICHALÍKOVÁ, V. 2025. AKMV. *Povinnosti agentúr dočasného zamestnávania (2025)* | AKMV. In: [cit. 19.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.akmv.sk/povinnosti-agentury-docasneho-zamestnavania/>

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2025. *Agentúry dočasného zamestnávania*. [online]. [cit. 13.04.2025]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nestatne-sluzby-zamestnanosti/agentury-docasneho-zamestnavania.html?page_id=13034

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2025. *DOBROVOLNÉ SPORENIE NA DÔCHODOK - doplnkové dôchodkové sporenie* - [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/>

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2025. *Peňažný príspevok na opatrovanie*. [online]. [cit. 13.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/penazne-prispevky/pp-opatrovanie/#:~:text=Pe%C5%88a%C5%BEn%C3%BD%20pr%C3%ADspevok%20sa%20poskytuje%20za%20stanoven%C3%BDch%20podmienok%20osobe%2C,je%20vy%C5%A1%C5%A1%C3%AD%20ako%202%2C5%20n%C3%A1sobok%20sumy%20%C5%B Eivotn%C3%A9ho%20minima>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2024. *Hľadáme spoľahlivého zamestnanca. Podmienka: na živnosť*. [online]. [cit. 10.02.2025]. Dostupné na: [fiktivni_zivnostnici_komentar-uhp_maj2024.pdf](#)

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2025. Príspevok pri narodení dieťaťa. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/podpora-rodinam-detmi/penazna-pomoc/prispevok-pri-narodenii-dietata/>

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2025. *Príspevky na starobné dôchodkové sporenie*. [online]. [cit. 17.12.2024] Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/prispevky-starobne-dochodkove-sporenie-2.html>

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2025. *Sumy minimálnej mzdy*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/vztah-zamestnanca-zamestnavateľa/odmenovanie/minimalna-mzda/sumy-minimalnej-mzdy.html>

MUCHOVÁ, E. a kol. 2024. Makroekonómia. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, 399 s. ISBN 978-80-7676-871-0.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. Doplnkové dôchodkové sporenie (III. pilier). [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://nbs.sk/dohľad-nad-financnym-trhom/dohľad/dochodkove-sporenie/doplnkove-dochodkove-sporenie-iii-pilier/>

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA, 2024. *Štrukturálne výzvy 2024* [online]. [cit. 2024-12-12]. Dostupné online: <https://nbs.sk/publikacie/strukturnalne-vyzvy/>

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA - EUROSISTÉM. *Základná charakteristika II. pilier*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://nbs.sk/dohľad-nad-financnym-trhom/dohľad/dochodkove-sporenie/starobne-dochodkove-sporenie-ii-pilier/zakladna-charakteristika/>

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2024. *Predkladacia správa*. [online]. [cit. 27.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=554205>

NÁRODNÝ INŠPEKTORÁT PRÁCE. 2024. *Dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru*. [online]. [cit. 20.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.ip.gov.sk/dohody-o-pracach-vykonavanych-mimo-pracovneho-pomeru/>

NÁRODNÝ INŠPEKTORÁT PRÁCE. 2023. *Informatívna správa o vyhľadávani a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2023*. [online]. [cit. 10.02.2025]. Dostupné na: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf>

NÁRODNÝ INŠPEKTORÁT PRÁCE. 2024. *Správa o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní za rok 2023* [online]. [cit. 2025-04-18]. Dostupné na: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2024/04/Sprava-za-rok-2023.pdf>

OECD Data Explorer • *Historical population data*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: [https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&pg=0&snb=1&vw=tb&df\[ds\]=dsDisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_POPULATION%40DF_POP_HIST&df\[ag\]=OECD.ELS.SAE&df\[vs\]=&pd=2001%2C2022&dq=HUN%2BSVK%2BPOL%2BCZE..PT_POP%2BPS._T.Y15T64.&to\[TIME_PERIOD\]=false](https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&pg=0&snb=1&vw=tb&df[ds]=dsDisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_POPULATION%40DF_POP_HIST&df[ag]=OECD.ELS.SAE&df[vs]=&pd=2001%2C2022&dq=HUN%2BSVK%2BPOL%2BCZE..PT_POP%2BPS._T.Y15T64.&to[TIME_PERIOD]=false)

Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky z 19. júna 2020 o úprave súm životného minima č. 174/2020 Z. z. o úprave súm životného minima. [online]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2020/174/20200701>

PÁLENÍK, M. 2023. *Dávkový, daňový a odvodový systém na Slovensku - Učebnica mzdovej kalkulačky*, Univerzita Komenského v Bratislave. 170 s. ISBN: 978-80-223-5755-5.

PONGRÁCZ, Č., ŠIPIKALOVÁ, S., 2021, *Sociálne zabezpečenie: aplikačné praktikum*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISBN 978-80-225-4834-2.

PRICEWATERHOUSECOOPERS SLOVENSKO. *Dane do vrecka 2023* [online]. [cit. 27. 4. 2025]. Dostupné na: https://www.pwc.com/sk/sk/assets/PDFs/dane_do_vrecka_digital.pdf

PRO BUSINESS SOLUTIONS. 2024. *Otcovské a otcovská dovolenka – viete, kedy máte na ne nárok?* In: [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.probs.sk/otcovske-a-otcovska-dovolenka-viete-kedy-mate-na-ne-narok/>

SKUKALÍK, T. 2019. *Dôchodky od 1.1.2020 – zvýšenie minimálneho dôchodku*. In: Podnikajte.sk [online] [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.podnikajte.sk/osobne-financie/dochodky-2020-zvysenie-minimalneho->

SOCIÁLNA POISŤOVŇA. *Saldokonto pre SZČO*. [online]. [cit. 17.04.2025]. Dostupné na internete: <http://www.socpoist.sk/socialne-poistenie/platenie-poistneho/saldokonto-pre-szco>

SOCIÁLNA POISŤOVŇA. 2025. *Hospodárenie Sociálnej poisťovne*. [online]. [cit. 17.04.2025]. Bratislava. 2025. Dostupné na: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.socpoist.sk%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2025-02%2FHospod%25C3%25A1renie%2520Soci%25C3%25A1nej%2520pois%25C5%25A5ovne.xls&wdOrigin=BROWSELINK>

ŠIMEK, J., GONDA P. et al., 2020, *Sociálny štát: realita namiesto mýtov*. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika. s. 160. ISBN: 978-80-89121-19-9.

ŠIPIKALOVÁ, S. a kol., 2024, *Systém sociálneho zabezpečenia*, Vydavateľstvo EKONÓM, Dolnozemska cesta č. 1, 852 35 Bratislava. ISBN 978-80-225-5162-5. s. 24-27.

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2023. *Indikátory kvality života* [online]. [cit. 18. 4. 2025]. Dostupné na: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/living/life/about!/ut/p/z0/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfIjo8ziw3wCLJycDB0N_EODTQwcTc0NjSwDAowsjIz1C7IdFQEn1b0N/

TREND. 2024. *Desaťtisíce Slovákov fungujú v pasci z donútenia. Štát to ide dôkladne analyzovať*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na: <https://www.trend.sk/financie/desattisice-slovakov-funguju-pasci-podnikania-donutenia-stat-to-ide-dokladne-analyzovat>

TREND. 2024. *Krach Sociálnej poisťovne alebo nižšie dôchodky? Vyhliadky do budúcnosti nie sú ružové*. [online]. [cit. 18.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.trend.sk/ekonomika/historicky-najvyssie-dotacie-pre-socialnu-poistovnu>

ULPIANUS. 2017. *Právo na dividendu – nie je všetko zlato, čo sa blyští*. Blogový článok. 31.05.2017. Dostupné na internete: <https://www.ulpianus.sk/blog/pravo-na-dividendu-nie-je-vsetko-zlato-co-sa-blysti>

VAŠIČKOVÁ, J. 2024. *Pozrite sa, aké daňové povinnosti na vás čakajú v súvislosti s rozdelením zisku za rok 2023*. In: *Podnikajte.sk* [online]. [cit. 27.04.2025]. Dostupné na internete: <https://www.podnikajte.sk/dan-z-prijmov/zdanovanie-dividend-2024-rozdelenie-zisku-2023>

Zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce

Zákon č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

Zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku

Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov

Zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde.

Príloha č. 1:

Potrebný počet odpracovaných rokov podľa veku:	
do 20 rokov	menej ako rok
od 20 rokov do 24 rokov	najmenej 1 rok
nad 24 rokov do 28 rokov	najmenej 2 roky
nad 28 rokov do 34 rokov	najmenej 5 rokov
nad 34 rokov do 40 rokov	najmenej 8 rokov
nad 40 rokov do 45 rokov	najmenej 10 rokov
nad 45 rokov	najmenej 15 rokov

Vlastné spracovanie autora podľa: SOCIÁLNA POISŤOVŇA. Ako požiadať o invalidný dôchodok [online]. Bratislava: Sociálna poisťovňa, 2025. [cit. 27. 4. 2025]. Dostupné na: <https://www.socpoist.sk/kto-som/dochodca/ziadatel-o-dochodok/ako-poziadat-o-invalidny-dochodok>

Príloha č. 2:

Rok narodenia poistenca	Muž	Bezdetná žena	Žena - 1 dieťa	Žena - 2 deti	Žena - 3, 4 deti	Žena - 5 a viac detí
1943 a menej	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1944	60r 9m	57r	56r	55r	54r	53r
1945	61r 6m	57r	56r	55r	54r	53r
1946	62r	57r	56r	55r	54r	53r
1947	62r	57r 9m	56r	55r	54r	53r
1948	62r	58r 6m	56r 9m	55r	54r	53r
1949	62r	59r 3m	57r 6m	55r 9m	54r	53r
1950	62r	60r	58r 3m	56r 6m	54r 9m	53r
1951	62r	60r 9m	59r	57r 3m	55r 6m	53r 9m
1952	62r	61r 6m	59r 9m	58r	56r 3m	54r 6m
1953	62r	62r	60r 6m	58r 9m	57r	55r 3m
1954	62r	62r	61r 3m	59r 6m	57r 9m	56r
1955	62r 76d	62r 76d	62r 76d	60r 3m	58r 6m	56r 9m
1956	62r 139d	62r 139d	62r 139d	61r	59r 3m	57r 6m
1957	62r 6m	62r 6m	62r	61r 6m	60r	58r 3m
1958	62r 8m	62r 8m	62r 2m	61r 8m	60r 9m	59r
1959	62r 10m	62r 10m	62r 4m	61r 10m	61r 4m	59r 9m
1960	63r	63r	62r 6m	62r	61r 6m	60r 6m
1961	63r 2m	63r 2m	62r 8m	62r 2m	61r 8m	61r 3m
1962	63r 4m	63r 4m	62r 10m	62r 4m	61r 10m	61r 7m
1963	63r 6m	63r 6m	63r	62r 6m	62r	61r 11m
1964	63r 8m	63r 8m	63r 2m	62r 8m	62r 2m	62r 2m
1965	63r 10m	63r 10m	63r 4m	62r 10m	62r 4m	62r 4m
1966 a viac	64r	64r	63r 6m	63 r	62r 6m	62r 6m

Vlastné spracovanie autora podľa: Príloha č. 3a k zákonu č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.